

Syllabus Ind & Samenleving hav
3101

20766630

SYLLABUS INDIVIDU EN SAMENLEVING Havo 4

Colegio Arubano

Augustus 2012

INHOUD

	Blz.
Hoofdstuk 1 Wat is Individu en Samenleving	3
Hoofdstuk 2 Cultuur en Socialisatie	12
Hoofdstuk 3 Multiculturele Samenleving	24
Hoofdstuk 4 Communicatie	30
Hoofdstuk 5 Politiek	39
Hoofdstuk 6 Globalisering	46

Hoofdstuk 1

Wat is Individu en Samenleving (I&S)

Inleiding

Voor je ligt de syllabus van I&S. Bij dit vak leer je hoe de maatschappij er uit ziet. Wat voor mensen leven er in de maatschappij? Zijn er verschillen tussen al die mensen? Wat voor verschillen dan en waar komen die vandaan. Wat zijn de regels van onze maatschappij? Hoe gaan wij met elkaar om en wat vinden we belangrijk?

I&S is een vak dat dieper ingaat op dit soort vragen. Het is belangrijk dat je weet hoe de maatschappij werkt, we leven immers met z 'n allen in de maatschappij! Dan moet je wel weten wat er om je heen gebeurt (en waarom!).

Ten eerste leer je bij dit vak een aantal belangrijke maatschappelijke kwesties kennen die in onze samenleving spelen, zoals armoede, aids, drugs en criminaliteit.

Ten tweede probeer je inzicht te krijgen in de maatschappelijke problemen. Bij criminaliteit kun je bijvoorbeeld kijken naar de verandering van normen en waarden, en naar de verandering in het gezinsleven.

Tenslotte leer je bij dit vak een mening te vormen en respect te hebben voor de mening van andersdenkenden in de klas. Voor een goede mening zijn drie aspecten nodig:

1. Je moet eerst de feiten kennen.
2. je moet een probleem van verschillende kanten bekijken
3. je moet argumenten hebben

1. Waar gaat het bij het vak I&S om

Bij i&s gaat het om maatschappelijke problemen, vraagstukken of kwesties en niet om persoonlijke problemen. Als je ontslag hebt gekregen van je baas dan is dit een persoonlijk probleem. Het is vervelend dat je ontslag hebt gekregen, maar het blijft een persoonlijk probleem.

Het wordt een maatschappelijk probleem als een groep mensen op Aruba ontslagen worden en niet op korte termijn een ander werk kunnen vinden. Denk bijvoorbeeld aan de sluiting van Valero waardoor veel mensen plotseling geen werk meer hadden.

Opdracht 1. Maatschappelijk probleem of niet

probleem	maatschappelijk	persoonlijk
1. Mijn ipod is gisteren gestolen		
2. Aids is in Afrika een belangrijke doodsoorzaak		
3. Nicole heeft liefdesverdriet		
4. De werkloosheid onder jongeren is gestegen		
5. De criminaliteit neemt toe		
6. Lesly breekt zijn been tijdens het voetballen		
7. Door de wereldcrisis verliezen veel mensen hun baan		
8. Vorige week heeft mijn vader ontslag gekregen		
9. Juan is beroofd van zijn portemonnee		
10. Het terrorisme is de laatste jaren toegenomen		

Maatschappelijke kwesties zijn dus problemen die gevolgen hebben voor grote groepen in de samenleving. Ze zijn niet gebonden aan een bepaald land. Ook kinderarbeid in de derde wereld, de toename van aids en de afbraak van de ozonlaag zijn voorbeelden van maatschappelijke problemen.

De samenleving is geordend door de wetten en regels die er op allerlei gebieden gelden. Als je een maatschappelijk probleem structureel wilt aanpakken, moeten er nieuwe regels komen of moeten bestaande regels worden aangepast. Als je het broeikaseffect wilt tegenhouden, zul je bedrijven wettelijk moeten dwingen om minder CO₂-gassen uit te stoten. Omdat de behoeften en doelen van verschillende groepen niet hetzelfde zijn, krijgen we in de samenleving vaak te maken met **belangentegenstellingen**.

Opdracht 2

Zoek thuis op wat de definitie /omschrijving is van de volgende begrippen:

belang

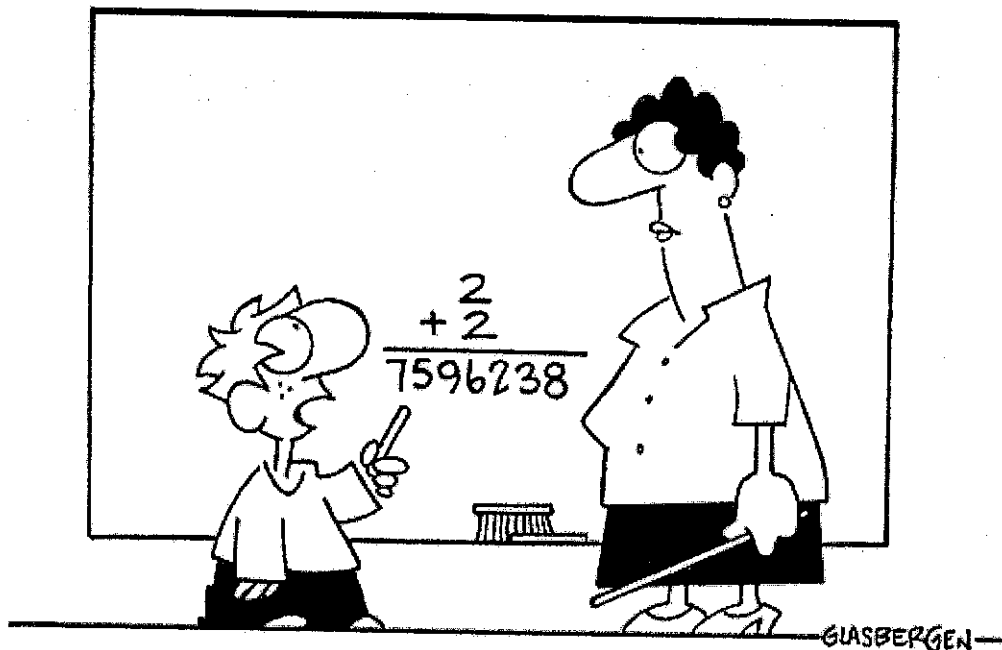
belangstelling

belangentegenstelling

Opdracht 3

Leg het begrip belangentegenstelling uit aan de hand van een eigen voorbeeld.

Copyright 2005 by Randy Glasbergen. www.glasbergen.com

**"In an increasingly complex world, sometimes
old questions require new answers."**

1.2. WAT IS EEN MAATSCHAPPIJ

Algemeen

Een ander woord voor maatschappij is **samenleving**. Het woord geeft aan dat mensen niet alleen door het leven gaan, maar dat ze steeds op elkaar terugvallen. Er zijn drie fundamentele redenen voor het samenleven van mensen.

- a. Samenleven is praktisch. Samenleven geeft de mogelijkheid tot samenwerken, samen iets doen wat een individu niet alleen kan.
- b. Samenleven betekent veiligheid zoeken bij elkaar, beschermen van zwakke of jongere leden van de maatschappij.
- c. Samenleven is prettig, het is emotioneel noodzakelijk. Samen werken, praten of feesten is aangenaam. In een samenleving kunnen we elkaar het leven prettig maken, maar ook onprettig. Het individu heeft andere individuen nodig om zich mee te vergelijken om samen aangename dingen te doen. Dat wil niet zeggen dat er geen sociale spanningen (verschil van mening, ruzie etc.) zijn. Wil het samenleven in een maatschappij prettig en nuttig zijn, dan zullen er vele conflicten moeten worden opgelost.

Dus samenleven is noodzakelijk voor de overleving van het individu, maar ook van de groep. Zonder de maatschappij is overleven moeilijk en soms onmogelijk. Mensen hebben elkaar daarom broodnodig.

1.3 Kenmerken van een maatschappij ?

- a. Een maatschappij is een geheel van personen, jong en oud, rijk en arm, intelligent en minder intelligent, man en vrouw, blank en zwart. Dus een maatschappij is opgebouwd uit heterogene (= ongelijksoortige) individuen. Die heterogeniteit leidt vaak tot problemen en onderlinge conflicten, want niet iedereen heeft dezelfde doelstellingen.
- b. Een maatschappij kan zich zelf in stand houden en heeft in principe geen hulp van buiten nodig. Dit is een kenmerk dat voor de moderne maatschappijen maar ten dele opgaat. Wij zijn door internationale contacten en handel zo onderling afhankelijk geworden, dat we nauwelijks meer kunnen spreken van absolute onafhankelijkheid. Maar in principe moet je als samenleving voor jezelf zorgen, want een ander zal dat echt niet voor je doen.
- c. Een maatschappij bestaat meestal langer dan een mensenleven.
- d. Een maatschappij zorgt voor haar eigen voortbestaan. Binnen elke maatschappij wordt gezorgd voor continuïteit: o.a. immigratie en voortplanting. De leden van de samenleving zorgen zelf voor nieuwe generaties. Elke maatschappij kent systemen om de voortplanting te reguleren (veel of weinig kinderen, voorbehoedsmiddelen) en om de nieuwe leden op te nemen en vormen.
- e. Maatschappijen worden gemaakt door mensen. De regels en systemen in een maatschappij ontstaan niet zomaar. Ze worden door mensen gemaakt en kunnen door mensen worden veranderd. Maatschappijen veranderen steeds. Maatschappelijke veranderingen kosten meestal tijd.

1.4 De sociale structuur van een maatschappij

Binnen een maatschappij hebben mensen allerlei relaties met wederzijdse verplichtingen en rechten ten opzichte van elkaar. Men spreekt in dit verband van de **sociale structuur** van een maatschappij. Dat is de wijze waarop een maatschappij is opgebouwd. De mensen hebben een plaats in de structuur. Die plaats heet **sociale positie**. Onder sociale positie verstaan we de plaats die iemand inneemt in de samenleving.

De **sociale status** daarentegen zegt iets over de maatschappelijke waardering die wordt toegekend aan die positie. Status kan ontstaan door alles waarin iemand uitblinkt. Je kunt onder andere status ontleen aan je werk, je artistieke vermogens, je rijkdom, je inzet voor anderen en aan betoonde moed. Mensen met verschillende sociale posities hebben ook verschillende statussymbolen, zoals een villa, privé-zwembad en een kunstverzameling.

Als een bepaalde persoon een status in een structuur inneemt, gaat hij zich gedragen zoals dat van hem verwacht wordt. We spreken dan van **sociale rol**. Bij een rol horen ook rolattributen. **Rolattributen** zijn uiterlijke kenmerken die nodig zijn om een rol te kunnen vervullen of ter herkenning van een positiebekleder.

Ook politieke partijen, kerken, bedrijven, regeringen, vakbonden, etc. hebben een sociale structuur. De sociale structuur geeft ook aan wat de **sociale afstand** is tussen de mensen. Dat is de afstand tussen mensen in de bestaande hiërarchie, dus op een rangorde die loopt van hoog tot laag wat status betreft.

Niet iedereen in een samenleving heeft dezelfde positie. Een samenleving bestaat meestal uit een aantal **maatschappelijke lagen**. Dit wordt vaak met de Latijnse naam 'strata' aangeduid. In elke laag tref je mensen aan met dezelfde maatschappelijke positie. Het proces van het ontstaan van deze maatschappelijke lagen heet **sociale stratificatie**.

Meestal wordt er in een samenleving een globale indeling gemaakt naar drie lagen: De hogere klasse (een kleine topgroep), de middenklasse en de lagere klasse.

In vroegere samenlevingen was de middenklasse aanvankelijk klein en konden we eigenlijk alleen maar een kleine topgroep en een grote volksmassa onderscheiden. De omvang en de invloed van die middenklasse is langzamerhand gegroeid. Sociale structuren kunnen veranderen in de loop van tijd of na een revolutie.

Opdracht 4

Mensen proberen zich op verschillende manieren van elkaar te onderscheiden. Eén van die manieren is de aanschaf van materiële goederen.

a. Welke statussymbolen horen volgens jou bij welke groepen van personen?

a. zware gouden halsketting	1. topvoetballer
b. zwarte BMW	2. zakenman
c. villa met zwembad	3. middelbare scholier
d. Nike sportschoenen	4. filmster
e. Ferrari	5. atleet/tennisser

b. Schrijf achter de volgende beroepen een rolattribuut die erbij hoort.

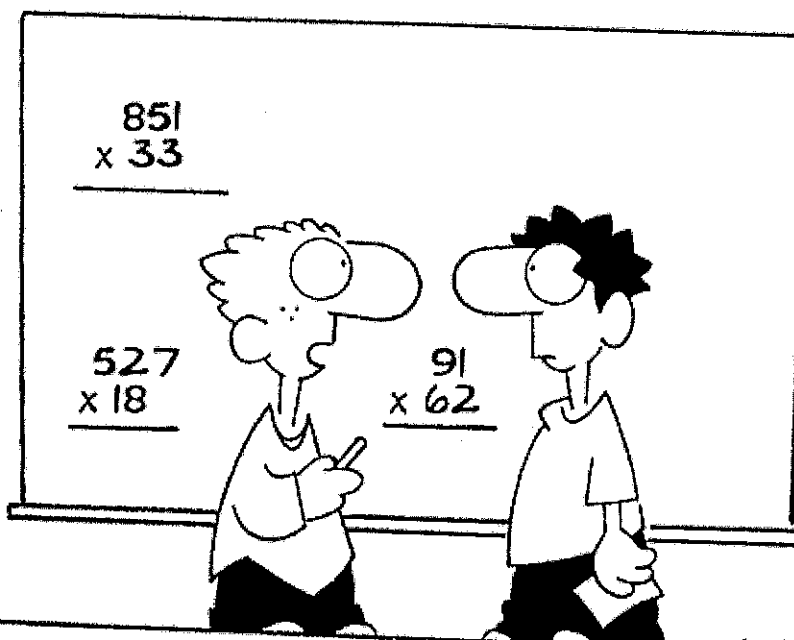
arts	
dominee	
kelner	
politie	
scheidsrechter	

1.5 Macht en gezag

Macht

Macht is het vermogen om invloed uit te oefenen, waardoor over het gedrag van de ander kan worden beslist. Macht is gebaseerd op lichaamskracht, kennis, wapens, prestige, rechtspositie, bezit, achterban, of andere bronnen die de mogelijkheid geven om een ander te dwingen iets te doen of na te laten. Iemand heeft macht over anderen als die anderen van hem afhankelijk zijn: de directeur heeft macht over zijn medewerkers, de generaal over zijn manschappen, ouders over hun kinderen, de docent over zijn klas. In deze laatste situatie kan de machtsbalans ook omslaan als de leerlingen de macht van het aantal ontdekken en zich als één blok opstellen tegenover de docent.

Copyright 2005 by Randy Glasbergen.
www.glasbergen.com

GLASBERGEN

"My lawyer says I can sue the school because they're violating my right to be stupid."

Gezag

Als mensen geen probleem hebben met de macht, als ze het rechtvaardig vinden dat iemand macht heeft, dan is er sprake van **gezag**. Gezag heeft daarom te maken met de mate van acceptatie van macht. Het gaat dus om de mate waarin iemand die de macht heeft, gedragen of ondersteund wordt door de groep.

1.6 Waarden en normen

Volkomen vrijheid van mensen is alleen mogelijk op een onbewoond eiland. Zodra mensen samenleven, moeten zij rekening met elkaar houden. Op een onbewoond eiland zou je de hele nacht keiharde muziek kunnen draaien of met een auto harder dan 200 kilometer per uur kunnen rijden. In een stad kan dat niet. De vrijheid van de één botst dan met de rechten van de ander. In iedere samenleving zijn dan ook regels vastgesteld over hoe mensen met elkaar moeten leven en omgaan.

Dat begint al in een gezin. Wordt er gezamenlijk gegeten of pakt iedereen maar wat als hij honger heeft? Zijn er afspraken over het tijdstip waarop de kinderen 's avonds thuis moeten zijn of worden zij daarin vrijgelaten? Heeft iedereen evenveel te zeggen of zijn één of twee mensen de baas?

Waarden

In ons dagelijks leven geven we voortdurend, bewust of onbewust, een positieve of negatieve waarde aan dingen of gebeurtenissen. Wat bedoelen we in dit soort gevallen met een waarde?

Waarden zijn uitgangspunten en principes die mensen belangrijk en nastrevenswaardig vinden. Je kunt bijvoorbeeld denken aan: eerlijkheid, rechtvaardigheid, vrijheid en behulpzaamheid. Waarden verschillen niet alleen per individu of per groep, maar ook per samenleving. Een waarde als vaderlandsliefde zal in een land dat in staat van oorlog verkeert veel meer betekenen dan in een land dat eeuwenlang vrede heeft gekend. Zo is ook een waarde als godsdienstigheid in een land als Iran veel sterker aanwezig dan in Nederland.

Normen

Als een waarde het gedrag van mensen duidelijk beïnvloedt, noemen we dit een norm. **Normen zijn regels die aangeven hoe mensen zich moeten gedragen.** Als je veel waarde hecht aan eerlijkheid (een waarde) volgt daar als logisch gedrag uit dat je niet steelt en dat je ook van anderen verwacht dat ze niet stelen (een norm). Wanneer je tegen iemand zegt: 'doe normaal', betekent dit dat je vindt dat de ander zich niet gedraagt zoals het hoort. Een norm is dus een soort sociale verplichting waaraan een ieder zich moet houden.

Mensen controleren steeds of iedereen zich wel aan de regels houdt. Zo niet, dan volgt er bestraffing (afkeuring, uitsluiten, bespotten, uitsluiten). Als je je wel volgens de normen gedraagt, volgt er beloning (je omgeving is tevreden over je, je wordt aardig gevonden).

WAARDE

NORM

Recht op privacy	→ niet zomaar een huis binnenlopen
Gelijkheid	→ zelfde loon ontvangen voor zelfde arbeid

Opdracht 5:

Schrijf 4 waarden op die je heel belangrijk vindt en geef aan waarom je die waarden belangrijk vindt.

Schrijf 3 normen van onze school op.

Zoals aan het begin van dit hoofdstuk staat, leer je bij I&S een mening te vormen.

Bij feiten is het zo. Het is bewezen. Je kunt het zelf onderzoeken.

Bij meningen geeft een persoon aan wat hij/zij denkt. Een andere persoon kan een andere mening hebben.

Opdracht 6: Feit of mening

bewering	Feit of mening
1. Mannen rijden slechter dan vrouwen	
2. Een mercedes benz is een dure auto	
3. $12 \times 13 = 156$	
4. Deze televisie kost 1000 gulden	
5. Colegio Arubano is een grote school	
6. Dammen is een saaie sport	
7. Discriminatie is op Aruba verboden	
8. Jongens zijn sterker dan meisjes	
9. Zij werkt in het onderwijs	
10. De producten in deze winkel zijn duur	

"Jason can't come over, mom. When he got up, he did his sick routine and forgot we're still on vacation!"

Opdracht 7

Je zal bij I&S ook heel veel begrippen tegenkomen die je moet leren en kunnen toepassen. Bij de onderstaande oefening moet je het juiste begrip bij de juiste omschrijving invullen.

Begrippen

Vul in: reglement, zinloos, geweldloos, maatschappij, godsdienst, cultuur, feit, migrant, rechtbank, conflict, overtreding, immigrant, primitief, modern, mening, sloppenwijk, gastarbeider.

<input type="text"/>	eenvoudig van samenstelling	<input type="text"/>	zonder nut
<input type="text"/>	tot de nieuwere tijd behorend	<input type="text"/>	alle gewoontes en gebruiken van een bepaald volk of een groep mensen
<input type="text"/>	buurt met heel armoedige krotwoningen	<input type="text"/>	iets wat vaststaat
<input type="text"/>	uit het buitenland aangetrokken arbeider	<input type="text"/>	oordeel, wat iemand van iets vindt
<input type="text"/>	landverhuizer uit een ander land	<input type="text"/>	geheel van bepalingen of voorschriften die de leden van een organisatie (vereniging, bestuur) in acht moeten nemen
<input type="text"/>	iemand die van of naar een ander gebied verhuist	<input type="text"/>	licht strafbaar feit
<input type="text"/>	samenleving	<input type="text"/>	groep rechters
<input type="text"/>	het vereren van een god of verschillende goden	<input type="text"/>	verschil van mening, ruzie
<input type="text"/>	zonder geweld	<input type="text"/>	

Bron:

http://www.educatief.diekeure.be/mundoleerling/uploads/oefentoetsen/focusthema%204%20-%206de%20leerjaar/1_kennen_en_begrijpen_begrippen.html

Opdracht 8: VOETBALLER WEIGERT STRAFSCHOP

Arsenal, 24 maart 1997. Liverpool-speler Robbie Fowler deed iets wat zelden voorkomt in de sport. Hij wist in de wedstrijd tegen Arsenal door de verdediging heen te breken, maar kwam te vallen in het strafschopgebied. De scheidsrechter wees resoluut naar het stip: strafschop. En toen gebeurde er iets opmerkelijks. De meeste voetballers zouden blij zijn met zo'n cadeautje van de scheidsrechter, maar Fowler niet. Met zijn handen in de lucht liep hij naar de scheidsrechter toe met de mededeling: "Het is geen penalty, ik struikelde gewoon". De scheidsrechter bleef bij zijn eerder genomen beslissing. Fowler nam daarop zelf de strafschop, maar miste door met opzet tegen de keeper aan te schieten.

De wereldvoetbalbond FIFA noemde Fowler na afloop van de wedstrijd een voorbeeld voor andere voetballers vanwege zijn eerlijkheid. Zijn eigen club was minder gelukkig met zijn gedrag en heeft de speler een boete gegeven. Liverpool won de wedstrijd overigens met 2-1.

Vragen

1. Welke norm heeft Robby Fowler?
2. Leg uit waarom deze norm strijdig is met zijn belangen.
3. Waarom hebben de FIFA en de voetbalclub in dit geval tegengestelde belangen?
4. Wat vind je zelf van het gedrag van Robby Fowler?
5. Geef nog een voorbeeld van een situatie, waarbij iemands normen in tegenspraak zijn met zijn belangen.

HOOFDSTUK 2

CULTUUR EN SOCIALISATIE

2.1 CULTUUR EN NATUUR

Inleiding

Cultuur: Alle waarden, normen en andere aangeleerde kenmerken die de leden van een groep of samenleving met elkaar gemeen hebben en dus als vanzelfsprekend beschouwen. Het begrip "natuur" verwijst naar "biologische" verklaringen van menselijk gedrag. Het begrip "cultuur" oriënteert zich op culturele ("aangeleerde") verklaringen van menselijk gedrag.

Volgens onderzoekers is het gedrag van mensen altijd een combinatie van beide; het is aangeboren én aangeleerd. Zo is het vermogen om klanken voort te brengen aangeboren. Het behoort daarom tot de menselijke natuur. Maar welke taal iemand spreekt, is aangeleerd en daarom onderdeel van de cultuur.

Opdracht 9: Cultuur of Natuur

Hieronder staat een aantal gedragingen van de mens. Geef met een kruisje aan of het hier vooral gaat om cultuur of natuur. Het kan soms om een combinatie van beide gaan.

GEDRAG	CULTUUR	NATUUR
Een baby huilt omdat ze honger heeft.		
Een kind van tien begint in de supermarkt te huilen, omdat ze van haar moeder geen chips mag kopen.		
Een timmerman schreeuwt het uit van pijn, nadat hij zich per ongeluk met de hamer op zijn vinger heeft geslagen.		
Een naaister begint luid te vloeken, als ze de naald in haar vinger steekt.		
Een leerling houdt niet van worst en eet daarom zijn brood niet op.		
Een jongen krijgt de hik, als hij zijn eten in de middagpauze te snel opeet		
Een voetballer schiet de bal op het doel.		
Een voetballer scheldt de scheidsrechter uit.		
Een jongen neuriet onder het afwassen.		
Een jongen moet niezen, omdat er tijdens het afwassen zeepsop in zijn neus is gekomen		

2.2 VERANDERINGEN

Cultuur wordt van de ene generatie op de andere overgedragen, maar toch verandert een samenleving ook voortdurend. Wat kinderen van hun ouders leren, nemen ze niet altijd precies over. Wezenlijke kenmerken zoals het verbod op geweld blijven bestaan, maar veel opvattingen, bijvoorbeeld over kleding, omgangsvormen en vrijetijdsbesteding, veranderen steeds. De cultuur wordt altijd gedwongen zich aan te passen aan grote veranderingen die zich voltrekken, want gebrek aan aanpassing kan het voortbestaan in gevaar brengen.

Er zijn 3 oorzaken van de constante beweging van culturen:

1. nieuwe technologie leidt tot nieuwe levenswijzen
2. nieuwe generaties zetten zich vaak af tegen de oudere generaties en ontwikkelen nieuwe voorkeuren en gedragsregels
3. mensen uit verschillende culturen beïnvloeden elkaar als ze met elkaar in aanraking komen

Culturen verschillen per plaats, tijd en groep.

Per plaats

Een dikke boer laten

De bevolking van China heeft bijzondere gewoontes, zoals voordringen, slurpen en boeren bij het eten.

Veel rupsen eten

De Indianen in het Amazonewoud vinden de volgende gerechten heerlijk om te eten: ingewanden van aardvarkens, harige rupsen, slangenbiefstuk en geroosterde sprinkhanen.

Veel drop eten

In Nederland wordt elk jaar 32 miljoen kilo drop gegeten. Dat zijn meer dan tweeduizend vrachtwagens met elk vijftienduizend kilo drop erin. En dat zijn weer vier volle puntzakken per persoon.

Drop is echt iets Nederlands. Een Grieks of Japans kind kent het niet. En grote kans dat zo'n buitenlands kind drop zelfs vies en raar zou vinden.

China en Korea

Sommige mensen in voornamelijk China en Korea eten honden en eten op.

India

In India is de koe een heilig dier.

Waar je ook heen gaat in India, overal zie je koeien door de straten zwerven. Een hindoe, een aanhanger van het geloof in India, het hindoeïsme, zal een koe dan ook nooit kwaad doen. Soms ontstaan er enorme files omdat er een koe niet aan de kant wilt. De mensen mogen een

koe dan niet weggagen, want dan zouden ze kwaad doen aan het heilige dier. Hindoese mensen zullen dan ook nooit rundvlees eten.

Opdracht 10

1. Wat vind je ervan dat er mensen op de wereld zijn die honden eten?
2. Wat denk je dat de Hindoes vinden van het feit dat wij op Aruba veel rundvlees eten?
3. Hoe komt het denk je dat veel Arubanen het abnormaal vinden dat ze in China hond eten en dat de Hindoes het weer abnormaal van ons vinden dat wij rundvlees eten?

Per tijd

“Het was mij een waar genoegen”

We kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe jongens en meisjes tijdens de negentiende eeuw met elkaar omgingen. Er waren strenge regels waar zowel de jongens als de meisjes zich aan moesten houden. Zo bestond er bijvoorbeeld een hele lijst met zinnen die de jongen verplicht moest zeggen tijdens de omgang met een meisje. Als een jongen een meisje in die tijd thuisbracht, hoorde hij tijdens het afscheid te zeggen: “Het was mij een waar genoegen”. Waarschijnlijk zullen nu vele meisjes in de lach schieten als een jongen dat tegen haar zegt.

Dansen

Voor een jongen was het heel normaal om, als hij met een meisje danste, handschoenen te dragen. Het met de blote hand voelen van de vorm van het lichaam van het meisje, kon de jongen wel eens op verkeerde ideeën brengen!

Verkering vragen

Vroeger moest je als vrouw maar afwachten of iemand je ten huwelijk zou vragen. Werd je niet gevraagd, dan had je pech gehad. Als vrouw aan een man vragen of hij jou wilde trouwen, was uit den boze.

Verkering

Als je verkering had, dan ging het ‘niet verder’ dan elkaars hand vasthouden tijdens het wandelen. Kussen of zoenen deed je pas als je verloofd was. En met elkaar naar bed gaan deed je wanneer je getrouwd was. Dat is nu niet voor iedereen meer zo.

Opdracht 11

1. Noem twee verschillen tussen jouw leven nu en het leven van jouw (groot)ouders (toen zij net zo oud als jij waren).
2. Noem een overeenkomst tussen jouw leven nu en het leven van jouw (groot)ouders (toen zij net zo oud als jij waren).

Per groep

De gabbers

Gabbers zijn te herkennen aan kale hoofden, trainingspakken, rugzakjes, lichtgevende of gouden kettingen en zonnebrillen. Bij de muziek is de disc jockey, de DJ, erg belangrijk: hij of zij bepaalt de kwaliteit van de housefeesten. De gabbers en ook andere housegerelateerde

jongeren zijn vaak erg op zichzelf gericht en gebruiken vaak de partydrug XTC (ecstasy). House is primair dansmuziek met weinig variatie en veel beats per minuut.

De kakkers

Wie kent ze niet, de exclusieve groepjes van netjes geklede jongeren. Kakkers dragen vaak dure merkkleding. Merken zoals Tommy Hilfiger, Gant, Ralph Lauren en Gaastra zijn populair onder deze groep.

Verder houdt de "kak-jongen", als één van de weinigen, van kleurige kleding zoals roze overhemden of rode broeken. Ze zijn de enigen die in de zomer korte broeken dragen, in het openbaar. Zoek je kakkers? Hier vind je ze: bij studenten verenigingen, zeilend op het water of op de hockey-, golf- of tennisclub, een biertje drinkend na de wedstrijd. In de discotheek staan ze zowel aan de bar als op de dansvloer. Echte dansers zijn het over het algemeen niet, maar een flinke hoeveelheid bier doet wonderen.

Typische kakkersverenigingen in Groningen zijn bijvoorbeeld Vindicat of Albertus. Ze willen graag beroepen uitoefenen waarbij ze leiding aan anderen kunnen geven. De drang om leiding te geven begint al vroeg: op school zitten ze vaak in leerlingenorganisaties waar ze macht over schoolzaken proberen uit te oefenen. Politiek gezien behoren ze meestal tot de rechtervleugel. Rechtse partijen willen rijke mensen vaak minder belasting laten betalen, vandaar.

Skaters

De cultuur komt oorspronkelijk uit de Verenigde Staten, waar het belangrijkste kenmerk van een Skater wordt gemaakt: het skateboard.

Bij Skaters hebben de topskaters een voorbeeld functie, zij brengen dingen in de mode. Vroeger droegen Skaters grote joggingbroeken. Daarna kwamen de wijde spijkerbroeken waarbij het kruis tussen de knieën hing, maar die broeken werden gedragen door Skaters die zelf niet skaten. Sieraden die dragen ze niet, maar piercings en tatoeages kunnen wel. Skaters zijn erg individualistisch maar worden gezien door mensen als een groep. Skateboarden zijn erg belangrijk voor een Skater, dus ze versieren ze en verzorgen ze de skateboards goed. Ook is het belangrijk dat je elke keer weer nieuwe trucs kan met je skateboard. Één van hun dagelijkse bezigheid is dan ook het oefenen en bedenken van nieuwe trucs.

Voor meisjes is het moeilijk om een skater te zijn, er zijn maar weinig meisjes die een "echte" skater zijn.

Niet alleen binnen de eigen groep maar ook naar buiten toe, zijn Skaters erg tolerant. Ze hebben ook veel respect voor andere jeugdculturen.

Opdracht 12

1. Wat vind je ervan dat er veel verschillende subculturen zijn?
2. Bij welke subcultuur vind je jezelf het beste passen? Leg uit waarom.

Maatschappijen worden door mensen gemaakt en kunnen in principe ook door mensen worden veranderd of hervormd. Maatschappijen zijn dus niet statisch (onveranderlijk), maar dynamisch (veranderlijk).

Maatschappelijke veranderingen verlopen meestal geleidelijk, hoewel er tijden zijn, zoals onze moderne tijd, waarin dat heel snel kan gaan. De redenen waarom veranderingen niet zo gemakkelijk verlopen zijn:

- a. Het kost tijd om bestaande zaken af te bouwen, aan te passen of verwijderen, en het kost tijd om nieuwe systemen in te voeren en te laten functioneren.
- b. Het kost vaak moeite (bloed, zweet, tranen en geld) om bestaande zaken te veranderen.
- c. Er zijn ook tegenwerkende krachten zijn, zoals mensen die niet willen meewerken (terecht of niet) aan allerlei veranderingsprocessen. Diegenen die een voordelige positie innemen in de sociale structuur zullen veranderingen niet toejuichen. Zij zullen hun macht gebruiken om die tegen te werken.
- d. In wezen willen mensen dingen graag handhaven wanneer ze er vertrouwd mee zijn, waar ze mee om kunnen gaan en die ze op een bepaalde manier hebben geleerd.

"We didn't have virtual reality when I was young...we had REAL reality!"

Opdracht 13

1. Wat is het verschil tussen cultuur en natuur?
2. Geef aan hoe het eten van voedsel zowel bepaald wordt door natuur als door cultuur. Denk onder meer aan het eten met stokjes door de Chinezen.
3. Geef twee voorbeelden van de Arubaanse cultuur.
4. Geef twee typische kenmerken van de cultuur in de VS.
5. Leg uit waarom de opvattingen in een cultuur in de loop der tijd veranderen.

Veranderingen (hervormingen) in maatschappijen hoeven niet op alle gebieden tegelijk of even sterk plaats te vinden. Dit kan tot problemen leiden. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld is lange tijd erg veel veranderd op technisch gebied, maar erg weinig of niets op sociaal gebied, hetgeen een bron van sociale spanningen kan zijn.

Soms blijken mensen **progressief** op een gebied en **conservatief** op een ander te zijn. Onder conservatief of behoudend wordt verstaan, het gehecht zijn aan de bestaande situatie en niet gemakkelijk van standpunt willen veranderen, niet geneigd zijn veranderingen in de cultuur te accepteren en veel liever vast te houden aan de normen en waarden die men heeft geleerd. Onder progressief of vooruitstrevend wordt verstaan, het bereid zijn om de cultuur ter discussie te stellen en veranderingen te accepteren.

Veranderingen in maatschappijen zijn onvermijdelijk. Er vinden allerlei ontwikkelingen plaats die dat noodzakelijk maken. In de twintigste eeuw hebben technologische ontwikkelingen een grote vaart genomen.

Veranderingen beginnen meestal vanuit kleine groepen, vaak in **pressiegroepen** of **actiegroepen**. Vanuit een bepaalde **visie** of concrete doelen proberen ze om door middel van pressie en onderhandelingen veranderingen tot stand te brengen in de maatschappij. Als de toestand als onhoudbaar wordt ervaren door de betreffende groep, komt het voor dat men overgaat tot verzet, eventueel tot geweld. De maatschappij stelt daar meestal geen prijs op en zal proberen om de toestand bij het oude te laten. Soms wordt er vanuit de maatschappij met geweld geantwoord (politie, leger).

Opdracht 14: Combineer

Zet achter elk woord in de linkerkolom het cijfer van de omschrijving die er het beste bij past.

Actiegroep		Wat doen ze
Greenpeace		1. natuurbescherming
Amnesty International		2. Komt op voor een beter milieu op de wereld.
WereldNatuur Fonds		3. Duitse actiegroep tegen kernenergie
Anonymous		4. Tegen de doodstraf
BUND		5. Voert aanvallen op website uit

Opdracht 15: Zoek op internet het doel van de 5 bovengenoemde actiegroepen.

2.3. SOORTEN CULTUUR

Verschillende groepen kunnen, ook in eenzelfde samenleving verschillen in cultuur vertonen. Chollers hebben hun eigen gewoonten, maar omdat ze in ook in onze samenleving wonen, zijn zij ook onderdeel van de Arubaanse cultuur. Mensen maken vaak van meer cultuurgroepen tegelijk deel uit.

Dominante cultuur en subculturen

Mensen met een gemeenschappelijke cultuur vormen samen een cultuurgroep. In onze samenleving leven veel cultuurgroepen naast en met elkaar. Zo wonen er onder andere veel etnische groepen hier, die hun een eigen cultuur hebben. Vanwege deze verscheidenheid aan cultuurgroepen is Aruba een multiculturele samenleving.

Niet alle culturen in een samenleving zijn even sterk. We spreken van een **dominante cultuur** als één cultuurgroep in een samenleving overheerst. Ondergeschikt aan een dominante cultuur komen in een samenleving talloze subculturen voor. We spreken van een **subcultuur**, wanneer waarden, normen en andere cultuurkenmerken op bepaalde onderdelen afwijken van de dominante cultuur. Mensen die een subcultuur delen hebben eigen gewoonten en regels. Vaak kun je dat al aan het uiterlijk zien, zoals mensen met piercings of mensen die nog in klederdracht lopen.

Tegencultuur

Niet iedereen wenst te leven volgens de normen en ideeën die bestaan in de dominante cultuur. Een subcultuur hoeft niet strijdig te zijn met de dominante cultuur. Dat is wel het geval bij de **tegencultuur**. Een **tegencultuur** is een stroming die zich tegen de gevestigde orde keert. Ze verzetten zich tegen de dominante cultuur of vormen daar een bedreiging voor. Via protesten proberen deze mensen de dominante cultuur te veranderen. De basis van de tegencultuur wordt dus gelegd door het creëren van een conflictsituatie.

Jongerenculturen / Jeugdculturen

Een jongerencultuur is een bijzondere vorm van cultuur. Een jongerencultuur is, zoals de naam al aangeeft, gemaakt op basis van leeftijd. Het gaat om die periode waarin jongeren wel een toenemende zelfstandigheid krijgen, maar nog niet de volledige verantwoordelijkheid dragen. De leeftijden lopen uiteen van ongeveer twaalf jaar tot ongeveer eenentwintig jaar. Het hangt van de jongerencultuur af welke leeftijden eraan deelnemen, maar vrijwel alle deelnemers vallen binnen deze leeftijdscategorie.

In jongerenculturen is de stijl van groot belang. De stijl verwijst naar waarden, normen en opvattingen, kortom naar de eigen identiteit. De stijl bestaat uit drie elementen. Het voornaamste element is het 'image': de uiterlijke verschijning zoals kleding, haardracht, make-up, sieraden en andere voorwerpen waaraan door de cultuur een hoge waarde wordt gegeven.

Het tweede element is de houding: de gezichtsuitdrukking en de manier van lopen. Tenslotte ontwikkelen veel jongerenculturen een eigen taalvariant: een typische manier van het

uitspreken van woorden of het vormen van geheel nieuwe woorden. Vaak besteden de leden van een jongerencultuur veel tijd, geld en aandacht om de goede stijl te maken.

Levensstijl is niet hetzelfde als stijl, het is een ruimer begrip. Bij het begrip levensstijl behoren ook de activiteiten in de vrije tijd, de houding ten opzichte van school en werk. Jongeren kiezen niet voor niets voor een bepaalde jongerencultuur. Zij doen dat omdat de stijl en levensstijl van die cultuur en de mensen erin hen meer aanspreken dan die van andere jongerenculturen. Zij voelen zich verbonden met degenen die diezelfde keuze hebben gemaakt. Andere jongerenculturen zijn in hun ogen al gauw niet alleen anders, maar ook minder voortreffelijk. Jongerenculturen zetten zich dan tegen elkaar af. Zij vinden bijvoorbeeld elkaars kleding lelijk, elkaars muziek verschrikkelijk en elkaars opvattingen nergens op slaan. Soms leven die jongerenculturen gewoon volledig langs elkaar heen maar meestal is er sprake van een sterke rivaliteit of zelfs vijandigheid. Dit kan beginnen met elkaar uitlachen en uitschelden maar het kan uitlopen op gevechten.

Opdracht 16

1. Wat is het belangrijkste verschil tussen een subcultuur en een tegencultuur?
2. Noem twee subculturen die op Aruba bestaan. Neem andere voorbeelden dan in de tekst staan.
3. Vormen inwoners van San Nicolas een dominante cultuur, een subcultuur of een tegencultuur op Aruba? Motiveer je antwoord.
4. Van kinderen van buitenlanders wordt wel eens gezegd dat zij tussen twee culturen leven. Wat wordt daarmee bedoeld?
5. Bedenk 3 specifieke kenmerken van de Arubaanse jongeren cultuur.

2.4. SOCIALISATIE EN SOCIALE CONTROLE

Wat is socialisatie?

De onderdelen van een cultuur worden telkens aan de nieuwe leden overgedragen door socialisatie en sociale controle.

Socialisatie is het proces waarin een kind:

- zich bewust wordt van zichzelf,
- kennis krijgt van zijn omgeving
- en leert hoe het zich als een volwaardig en normaal lid van de samenleving moet gedragen."

De doelen hiervan zijn dat de persoon zich aanpast en dat de cultuur voort blijft bestaan. Ieder heeft zijn eigen karakter, maar we worden in gedrag en opvattingen sterk door onze cultuur bepaald.

Cultuuroverdracht heb je in twee vormen:

Enculturatie: het aanleren van cultuurkenmerken in de samenleving of het milieu waarin men geboren is.

Acculturatie: het later aanleren van de kenmerken van een cultuur waar men niet oorspronkelijk toe behoort.

Bij vrijwel iedereen gebeurt de eerste socialisatie in het gezin, daarna komen andere socialiserende instituties in beeld. Dit zijn instellingen, organisaties en overige collectieve gedragspatronen waarmee de cultuuroverdracht in een samenleving plaatsvindt.

Er zijn behalve het gezin vijf belangrijke:

- school: discipline samenwerken enz.
- werk: prestaties, op tijd zijn
- maatschappelijke groeperingen: geloof, sportclubs
- overheid: wetten
- media: kranten televisie enz.

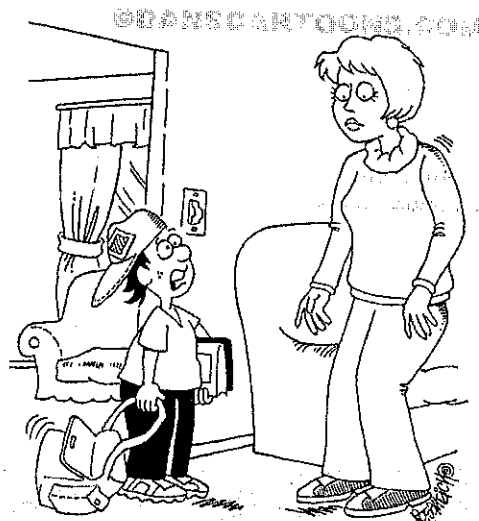
In de praktijk komt socialisatie neer op **opvoeding en vorming**. Dit gebeurt hoofdzakelijk via het gezin en via de school. Dus socialisatie omvat:

Opvoeding: Het individu moet in zijn groei en ontwikkeling worden begeleid. Opvoeding is het geven van leeftijdsspecifieke informatie en het toestaan van leeftijdsspecifieke gedragingen.

Vorming: Het individu wordt gevormd op een manier zoals die door de samenleving wordt gewenst. De persoon moet zich aanpassen aan de samenleving. Hij moet de normen en waarden van de maatschappij in zich opnemen. Doe je dit niet, dan vertoon je deviant gedrag. Deviant gedrag is gedrag dat afwijkt van de normen van een groep of een samenleving. Deviant gedrag is geen synoniem voor crimineel gedrag. Crimineel gedrag verwijst naar gedrag dat de elementaire wetten van een samenleving overtreedt.

De socialisatie kan op verschillende manieren plaatsvinden. We kunnen een onderscheid maken in:

- a. *Intentionele socialisatie.* Daarbij wordt doelgericht informatie aan het kind verstrekt en gedragingen bijgebracht. Het kind zit op school en moet lezen en sommetjes maken. Iemand doet iets voor, de leerling moet het nadoen. Deze vorm van socialisatie zien we op school, bij allerlei instructielessen en trainingen. Vaak zijn het 'moeizame' leersituaties, waarbij de leraar en de leerling zich moeten inspannen om een bepaald resultaat te bereiken.
- b. *Incidentele socialisatie.* Daarbij vindt socialisatie toevallig plaats, dus zonder een duidelijke intentie. Het is niet de bedoeling om iets te leren, maar ongemerkt neemt het kind allerlei dingen over. Imitatie van het gedrag van anderen is daarbij belangrijk. Het kind imiteert de ouders en leert spelenderwijs allerlei dingen van de televisie. Leren via incidentele socialisatie verloopt meestal moeiteloos. Mensen leren veel op deze manier, meer dan men denkt, het hele leven door. De massamedia, met name de krant, radio en tv, spelen hier een belangrijke rol.

"What a school day! The computers broke down and we had to LISTEN!"

Naarmate je meer normen en waarden aanneemt, ontwikkel je een persoonlijkheid die je deelt met andere personen uit je samenleving of de groep waartoe je behoort. Daardoor is iemand die in Aruba is opgevoed een heel ander mens dan iemand die zijn kinderjaren doorbrengt in de oerwouden van de Amazone of in China. We zijn ieder op ons eigen manier uniek, maar tegelijkertijd worden we in gedrag en opvattingen sterk bepaald door de cultuur waar we deel van uitmaken.

Zonder socialisatie kan vrijwel niemand overleven. Denk bijvoorbeeld aan iemand die niet heeft leren lopen en praten. Hij zou niet met andere mensen kunnen omgaan.

Sociale controle

Sociale controle is de wijze waarop mensen andere mensen stimuleren of dwingen zich aan de geldende normen te houden. Omdat mensen op je letten, wordt je gedwongen rekening met ze te houden. Het zorgt ervoor dat het socialisatieproces goed verloopt, en dat mensen zich niet onmaatschappelijk gedragen. Iedereen moet er bijvoorbeeld op kunnen vertrouwen dat anderen rechts rijden in het verkeer, terwijl rechts rijden objectief gezien niet beter is dan links rijden, zoals de Engelsen dat doen. Het gaat erom dat iedereen zich aan dezelfde afspraak houdt.

We noemen sociale controle formeel wanneer deze is gebaseerd op geschreven regels. Dat kunnen wetten van het land zijn, maar ook de reglementen van een sportclub of het arbeidscontract van een werknemer bij zijn bedrijf.

Als het gaat om beleefdheidsvormen en andere ongeschreven regels, spreken we van informele sociale controle.

Opdracht 17:

Zet achter elk woord in de linkerkolom het cijfer van de omschrijving die er het beste bij past.

Cultuur	1. De directie van een automatiseringsfirma organiseert ieder jaar voor het personeel een cruise op de Caribische Zee.
Multiculturele samenleving	2. Een chef geeft een ondergeschikte een schouderklopje.
Natuur	3. Een groep die zich verzet tegen de dominante cultuur of er een bedreiging voor vormt.
Socialisatie	4. Greenpeace
Dominante cultuur	5. Een oudere vrouw ergert zich aan tv-programma's over seks.
Socialiserende institutie	6. Peer pressure.
pressiegroep	7. Gezin.
Subcultuur	8. De overdracht van cultuurkenmerken.
Sociale controle	9. Elk jaar wordt op Aruba Dera Gai gevierd.
Tegencultuur	10. Alle aangeleerde kenmerken die de leden van een groep of samenleving gemeenschappelijk hebben.
Positieve sanctie	11. Mensen met verschillende culturele achtergronden leven hier naast elkaar.
Cultuur wisselt per tijd	12. Aangeboren eigenschappen en gedrag.

Opdracht 18:

- Om een aantal redenen verlopen veranderingen in maatschappijen meestal geleidelijk?
Noem drie daarvan op?
- Wat zijn positieve en negatieve sancties? Geef van elk een voorbeeld.
- Geef een ander woord voor de volgende begrippen:
Conservatief
Progressief.
- Wat is een pressiegroep? Geef daarvan een voorbeeld.
- Leg uit wat onder contracultuur wordt verstaan. Geef een voorbeeld.
- Wat wordt verstaan onder socialisatie en op welke twee manieren kan socialisatie plaatsvinden?

7. Wat wordt verstaan onder sociale controle?
8. Noem 4 socialiserende instituties op.
9. Aruba is een multiculturele samenleving. Wat wordt hiermee bedoeld?
10. Is er altijd sprake van subculturen in een multiculturele samenleving? Motiveer je antwoord.

Opdracht 19:

Beantwoord de volgende vragen naar **eigen inzicht**.

1. Wat versta jij onder cultuur?
2. En wat versta je onder culturele achtergrond?
3. Kun je belangrijke waarden en/of normen in jouw cultuur noemen?
4. Kun je belangrijke verschillen noemen tussen jouw cultuur en één of meer andere culturen?
5. Hecht je veel waarde aan jouw culturele achtergrond? Wat vind je daar belangrijk in en wat minder belangrijk?
6. Welke normen en waarden uit jouw cultuur wil je zeker meenemen in de opvoeding van jouw kinderen?
7. Hoe kom jij in aanraking met mensen uit andere culturen?
8. Houd je rekening met hun cultuur?
9. Welke normen in de Arubaanse samenleving zouden van jou wel mogen veranderen?
10. En wat zou daarvoor in de plaats moeten komen?

Hoofdstuk 3. DE MULTICULTURELE SAMENLEVING

Een multiculturele samenleving is een samenleving die uit verschillende bevolkingsgroepen, elk met een eigen cultuur, bestaat. De multiculturele samenleving kenmerkt zich door **tolerantie**, door de afwezigheid van racisme en rassendiscriminatie, en door garanties van de vrijheid van geloof en godsdienst. Aruba wordt gezien als een multiculturele samenleving.

Tolerantie | betekenis/definitie

Tolerantie geeft aan in welke mate mensen die anders denken, zich anders gedragen of anders worden geaccepteerd in de maatschappij. Tolerantie wordt ook wel verdraagzaamheid genoemd.

Tolerantie komt van het Latijnse woord *tolerare*, dat verdragen betekent. Tolerantie gaat over bijvoorbeeld vrijheid van meningsuiting, levensstijl en seksuele voorkeur. Wanneer iemand tolerant is, heeft deze persoon bijvoorbeeld geen problemen met een lesbische buurvrouw, terwijl hij of zij zelf hetero is. Een andere seksuele geaardheid wordt dus getolereerd. Maar ook aan tolerantie zijn grenzen verbonden: als er bijvoorbeeld andere mensen uit de maatschappij in gevaar worden gebracht door een bepaalde levensstijl, wordt dit niet getolereerd. Tolerantie wordt vaak gebruikt in discussies over de multiculturele samenleving. Als de verschillende denkbeelden en gebruiken van alle mensen immers worden getolereerd, kan dit grote gevolgen hebben voor de integratie. Er kunnen dan namelijk subgroepen ontstaan, doordat mensen met dezelfde gebruiken en gewoonten elkaar op gaan zoeken. Met alleen tolerantie is er geen sprake van volledige verdraagzaamheid. Hiervan is pas sprake als er respect is voor de mensen en hun eigenschappen.

Op Aruba wonen veel mensen met een andere culturele achtergrond. Er zijn hier mensen Colombia, Venezuela, Haïti, Dominicaanse Republiek, Barbados, Suriname, Nederland op Aruba woonachtig met een rijk arsenaal aan cultuuruitingen. Daardoor heeft er ook een verrijking plaatsgevonden van onze nationale cultuur. Denk maar aan carnaval, calypso en roadmarch contest.

3.1. Vormen van samenleven

De manier waarop verschillende culturen in een multiculturele samenleving met elkaar omgaan is verschillend. Voor de manier waarop de overheid en mensen in een multiculturele samenleving omgaan met culturele diversiteit, bestaan de volgende modellen/strategieën:

1. **segregatie** is een proces waarbij een bepaalde culturele groep zich afzondert van de rest van de maatschappij en samentrekt met andere mensen van soms dezelfde etniciteit. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen vrijwillige segregatie en gedwongen segregatie.

Een voorbeeld van gedwongen segregatie is het apartheidsregime van Zuid-Afrika geweest.

Een voorbeeld van vrijwillige segregatie is het leven van de Amish in de VS, die zonder radio, tv, internet, enz. willen leven.

2. **Assimilatie** is: het geheel opgaan in een nieuwe samenleving. Bij assimilatie past een bevolkingsgroep zich zo volledig aan, dat de oorspronkelijke cultuur zo veel mogelijk verdwijnt. Men geeft daarbij (een deel van) de eigen identiteit op. Assimilatie kan gedwongen plaatsvinden, zoals bij de Aboriginals in Australië, die gedwongen werden te leven zoals de blanken. Het kan echter ook vrijwillig gebeuren: immigranten kunnen er bijvoorbeeld bewust voor kiezen om zich volledig aan te passen aan de heersende cultuur.
3. **Integratie** betekent: het als gelijkwaardig bestaan in een bepaalde maatschappij. Bij integratie hecht iemand zowel waarde aan de eigen als aan de nieuwe cultuur. Een voorbeeld van integratie: iemand leert wel de taal van het nieuwe land, maar handhaaft ook de waarden en normen uit zijn vaderland.

Leven in vrijheid

In 1945 verjoegen Amerikaanse en Canadese soldaten de Nazi-Duitsers die Nederland bezetten. De Nederlanders waren vrij, maar veel mensen zullen de angst uit de oorlog nooit vergeten. Hierdoor weten we dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.

Om te voorkomen dat zoiets nog eens zou gebeuren, bedacht de Amerikaanse president Roosevelt de Four Freedoms. Dit zijn vier voorwaarden waaraan een samenleving moet voldoen om mensen vrij te laten zijn:

- Vrijheid van meningsuiting
- Vrijheid van godsdienst
- Vrijwaring van angst
- Vrijwaring van gebrek

Vrijheid van meningsuiting

De eerste freedom van Roosevelt is vrijheid van meningsuiting. Roosevelt vond dat je moet kunnen zeggen wat je vindt.

In veel landen kunnen we zeggen wat we denken en voelen. Toch denken steeds meer mensen na over de grenzen van vrijheid van meningsuiting. Wat nu als je mensen beledigt of bedreigt met wat je zegt? Mogen we het dan nog wel zeggen?

In veel andere landen durven mensen niet voor hun mening uit te komen. In China zijn veel mensen bang om te worden opgepakt als ze het niet met de regering eens zijn. Zij voelen zich niet vrij om hun mening te uiten.

Vrijheid van godsdienst

Je moet vrij kunnen zijn om zelf te kiezen welk geloof je aanhangt en hoe je daar invulling aan geeft. In Nederland vinden we heel gewoon. Hier ben je vrij om te laten zien welk geloof je aan hangt, maar in sommige landen zijn ze strenger. In Frankrijk is het bijvoorbeeld soms

verboden om een hoofddoek in de klas te dragen. Ze vinden daar dat je geloof privé is. Daarom willen ze niet kunnen zien welk geloof je aanhangt.

Vrijwaring van angst

Je bent niet vrij als je constant in angst leeft. Denk aan oorlogen en geweld. In Nederland hoeven we niet bang te zijn om zomaar te worden opgepakt of je vrienden zomaar kwijt te raken. Maar in landen waar er een dictatuur is of oorlog heerst, leven mensen wel constant in deze angst. Ze moeten oppassen, want hun leven is niet zeker. Vaak moeten ze hun land uit vluchten.

Vrijwaring van gebrek

Roosevelt vond dat je niks aan vrijheid had als je geen dak boven je hoofd hebt en de hele dag bezig bent met te overleven. De meeste mensen in Nederland hebben een dak boven het hoofd en voldoende te eten. Maar in veel ontwikkelingslanden, zoals in Afrika bijvoorbeeld, hebben de mensen het zwaar. Er zijn miljarden mensen zonder huizen, zonder eten. Wat hebben die mensen aan vrijheid zonder eten en bescherming tegen de zon of de regen?

3.2. Vooroordelen en discriminatie

Bij het begin van dit hoofdstuk staat dat de multiculturele samenleving zich kenmerkt door **tolerantie**, door de afwezigheid van racisme en rassendiscriminatie, en door garanties van de vrijheid van geloof en godsdienst. Maar dit is niet altijd zo.

Leven met verschillende culturen binnen een bepaald gebied is niet alleen spannend maar kan soms ook tot onbegrip leiden. Wat voor de ene cultuur normaal is kan voor de andere cultuur als bedreigend worden ervaren of als afwijkend.

De positie van buitenlanders op Aruba heeft voor een groot deel te maken met de wijze waarop ze door anderen worden gezien. We hebben het dan vooral over de beeldvorming. Deze beeldvorming kan problematisch worden wanneer ze gebaseerd is op weinig of geen informatie en hooguit op incidentele ervaringen met buitenlanders.

Wanneer een groep mensen gekarakteriseerd wordt op grond van oppervlakkige, niet controleerbare 'waarnemingen' dan leidt dat tot een vooroordeel. Bij een vooroordeel wordt een gedraging van een of enkele personen generaliseert naar de hele groep waartoe die persoon behoort.

Voorbeelden van vooroordelen:

- Sommige mannen denken dat vrouwen niet kunnen autorijden omdat een vrouw een keer bijv. per ongeluk tegen een boom reed.
- Kinderen en jongeren denken soms dat oude mensen altijd zeuren omdat bijv. hun oma meestal klaagt over hoofdpijn.
- Jongens denken meestal dat meisjes niet kunnen voetballen omdat bijv. een meisje op hun school vaak naast de bal schopt.
- Veel mensen denken dat alle homoseksuelen altijd aids hebben omdat ze bijv. hun vriend homoseksueel is en toevallig aids heeft.
- Sommige mensen denken dat blonde vrouwen dom zijn, omdat ze dat bijv. van iemand hebben gehoord
- Sommige mensen denken dat als je vader in de gevangenis zit dat jij ook een dief bent. Dat hebben ze bijv. op tv gehoord.

In deze voorbeelden worden zonder goede gronden een uitspraak gedaan over een hele groep. **Een vooroordeel is dus een irrationele mening of houding die niet of nauwelijks gebaseerd is op feiten of ervaringen.**

Vooroordelen worden vaak bewust of onbewust door ouders en familieleden overgedragen op kinderen. Dit komt ook voor bij vrienden onderling of via het onderwijs of de media. Wanneer in een cultuur sprake is van veel negatieve vooroordelen over andere culturen, leidt dat tot etnocentrisme.

Etnocentrisme is een houding waarbij de eigen cultuur centraal wordt gesteld en als maatstaf dient voor de beoordeling van andere culturen.

Er wordt dan sterk in termen van 'wij' en 'zij' gedacht. De eigen cultuur is goed, daar waar andere culturen afwijken, zijn ze slecht, of althans minder goed. Over de eigen groep is er dan alleen maar een positieve beeldvorming, terwijl de negatieve kanten van de andere groep worden uitvergroot en benadrukt.

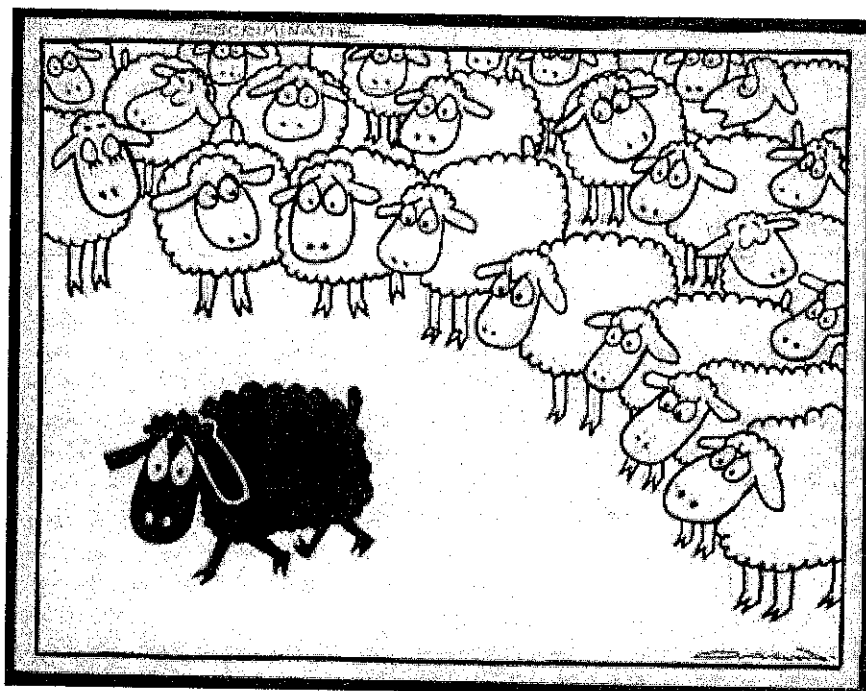
Discriminatie.

Onder discriminatie verstaan we het maken van onderscheid op onterechte gronden als gevolg waarvan mensen of groepen nadeel ondervinden. Veel mensen denken bij discriminatie aan de ongelijke behandeling van mensen met een donkere huidskleur. Dat komt veel voor, maar je kan ook gediscrimineerd worden omdat je:

- man of vrouw bent
- jong of oud
- gelovig of niet gelovig
- een persoon met of zonder handicap
- homo of hetero
- gehuwd, alleenstand of gescheiden
- politieke overtuiging (links – rechts)

Zolang er onderscheid gemaakt wordt op reële gronden is er uiteraard geen sprake van discriminatie. Het bedrijf dat van sollicitanten bepaalde diploma's verlangt en degenen die dat diploma niet hebben bij voorbaat afwijst, maakt onderscheid tussen sollicitanten met en zonder diploma's maar discrimineert niet.

Er zijn verschillende vormen van discriminatie. Antisemitisme is discriminatie tegen joden. Seksisme is discriminatie op grond van geslacht. Racisme is discriminatie op basis van bepaalde lichamelijke kenmerken of het behoren tot een etnische groep. Als we uitgaan van een gemeenschappelijke oorsprong dan is er strikt genomen geen indeling in rassen onmogelijk. De mensheid is eigenlijk één ras, het menselijk ras.

Opdracht 20:

Wel of geen sprake van discriminatie

wel

niet

Wel of geen sprake van discriminatie	wel	niet
1. Juan heeft het gevraagde diploma niet en daarom wordt hij afgewezen voor een baan.		
2. Pedro krijgt geen werk omdat hij katholiek is.		
3. Homo's worden niet toegelaten tot deze discotheek		
4. Maria komt alweer laat in de klas en wordt naar de conrector gestuurd		
5. Liza krijgt een lagere salaris omdat zij een vrouw is		
6. Rob wordt geweigerd als lid van een vereniging omdat hij niet aan alle voorwaarden voldoet.		
7. Een huisbaas wilt zijn woning niet aan een moslim verhuren		
8. Piet krijgt straf omdat hij zijn huiswerk niet gemaakt heeft		

Toen ze de buitenlanders wegstuurden
heb ik gezwezen
want ik ben geen buitenlander.

Toen vrouwen werden gediskrimineerd
heb ik gezwezen
want ik ben geen vrouw.

Toen homo's in elkaar werden geslagen
heb ik gezwezen
want ik ben geen homo.

Toen ik aan de beurt was
was er niemand die nog protesteerde.

vrij naar M. Niemöller

3.3. Wereldburgerschap als mogelijke oplossing voor problemen in de multiculturele samenleving.

Discriminatie, vooroordelen en het gebrek aan sociale cohesie kan je zien als problemen in de multiculturele samenleving. Wereldburgerschap kan bijdragen aan een oplossing voor bepaalde problemen in de multiculturele samenleving, omdat er een zekere openheid en nieuwsgierigheid naar anderen is.

Wat is wereldburgerschap

Je hoeft geen verre reizen te maken om wereldburger te zijn. De wereld komt op allerlei manieren bij je binnen – ook als je je ervoor zou willen afsluiten. De wereld begint in het hier en nu, niet ver van je bed. Dat geldt voor kleuters net zozeer als voor volwassenen.

Wereldburgerschap is een verbinding leggen tussen jezelf en anderen, dichtbij en ver weg. Als je klein bent, kun je nog denken dat de wereld bestaat uit de stukjes grond onder je voeten en de mensen die je kent. Hoe ouder je wordt, des te ruimer wordt je gezichtsveld: de wijde wereld komt daardoor al dan niet merkbaar steeds dichterbij. De wereld wordt steeds kleiner als je groter wordt.

Wie is een wereldburger. Een wereldburger:

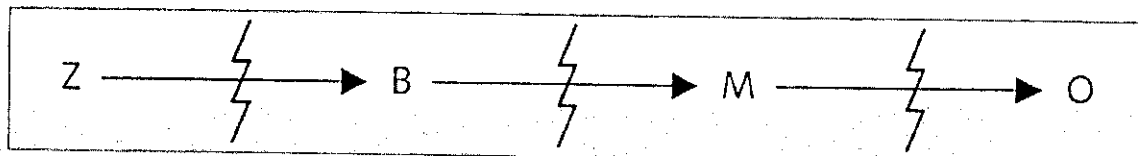
- is zich bewust van de wereld;
- is zich bewust van de eigen rol als wereldburger;
- respecteert diversiteit in waarden en normen;
- is bereid mee te werken aan een meer rechtvaardigere wereld;
- neemt verantwoordelijkheid voor eigen acties;
- draagt bij aan de eigen gemeenschap;
- heeft inzicht in internationale ontwikkelingen;
- voelt zich betrokken bij zijn/ haar medemensen.

Hoofdstuk 4 COMMUNICATIE

4.1. Zenders en ontvangers

Communicatie definiëren we als een doorlopend proces, waarbij een zender bedoeld of onbedoeld een boodschap (informatie) overbrengt aan een ontvanger. Degene die iets meedeelt is zender. Degene die de boodschap krijgt is ontvanger. De reactie van de ontvanger wordt feedback genoemd.

Het communicatiemodel

Z = de Zender, degene die een boodschap wil communiceren

B = de Boodschap, de inhoud van wat de zender wil communiceren

M = het Medium, het hulpmiddel om de boodschap mee over te dragen
(bijvoorbeeld de telefoon of een krant)

O = de Ontvanger, degene bij wie de boodschap terecht moet komen

⚡ = ruis in de communicatie

Opdracht 21

Beschrijf wat er precies fout gaat in het communicatie-proces in deze cartoon

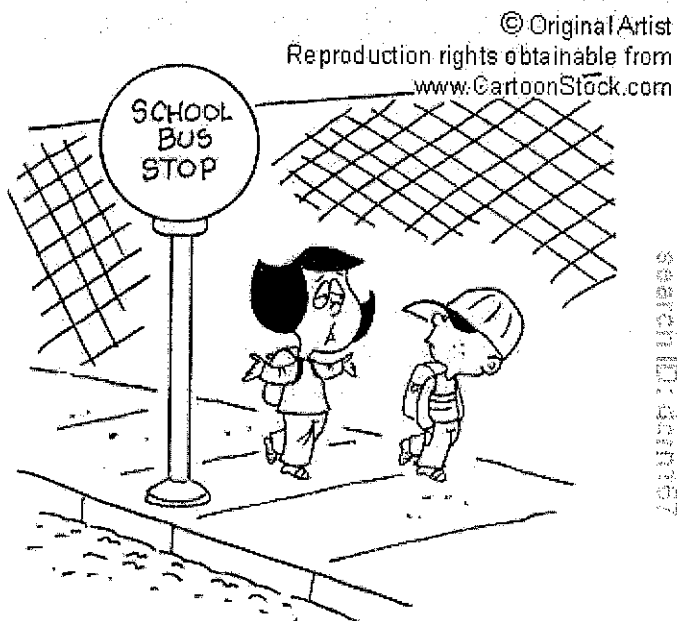
COMMUNICATIE

4.2. Communicatie gaat altijd gepaard met interpretatie.

Geen communicatie zonder interpretatie. Iedereen interpreteert alles anders. Een heel klein beetje anders, of totaal anders. Alle gradaties zijn mogelijk, maar niemand interpreteert dezelfde boodschap precies hetzelfde. Dat kan ook niet, want ieder mens is uniek, beschikt over een andere historie en over andere kennis. Mannen denken anders dan vrouwen. Jongeren denken anders dan ouderen. Het gaat bovendien niet alleen over anders denken, maar ook over andere belangen en daaraan gekoppeld andere interesses. We kunnen ook niet zo goed kijken en luisteren, daarom interpreteren we.

Belangrijke aspecten die van belang zijn voor een optimale communicatie zijn:
Luisteren – spreken – schrijven en lezen.

"BUT IF YOU DON'T LEARN TO READ AND WRITE, HOW ARE YOU EVER GOING TO TEXT?"

In aanwezigheid van andere mensen communiceren wij voortdurend. Bewust, maar ook onbewust presenteren we non-stop onze gedachten en gevoelens aan anderen. Op hun beurt reageren zij daar weer op. We delen inhoudelijke informatie en op hetzelfde moment geven we ook boodschappen waarmee we onze relatie met de ander definiëren. Steeds communiceren we tegelijkertijd op twee niveaus. Bij de communicatie op *inhoudsniveau* gaat het om het overdragen van concrete inhoudelijke informatie. Op *betrekkingsniveau* gaat het er om hoe een boodschap moet worden opgevat, en hoe de verhoudingen zijn tussen de betrokkenen in een relatie. De invloed die mensen op elkaar uitoefenen speelt zich vooral af op het betrekkningsniveau van de communicatie.

4.3. Vormen van communicatie

De meest eenvoudige vorm van communicatie is *eenzijdige communicatie*. Er is dan sprake van een eenrichtingverkeer. De zender geeft een bericht door aan de ontvanger. De ontvanger reageert niet op de boodschap. Voorbeelden van eenzijdige communicatie zijn televisie-uitzendingen, hoorcolleges en krantenartikelen.

De communicatievorm wordt ingewikkelder als de ontvanger op de boodschap reageert. De zender krijgt dan van de ontvanger *feedback*. De ontvanger is daarbij zender geworden en de zender ontvanger. Mensen kunnen zo tegelijk zender en ontvanger zijn. Dat zijn ze als ze een gesprek voeren. Dan is er sprake van *meerzijdige communicatie*. Ze kunnen direct op elkaars boodschappen reageren.

Mensen brengen boodschappen niet alleen over met woorden. Ze kunnen ook door middel van gebaren, gelaatsuitdrukking en lichaamshouding laten merken hoe ze zich op een bepaald moment voelen. De houding is de boodschap. Een componist kan de luisteraar via zijn muziek in een bepaalde stemming brengen. Ook een schilder kan een boodschap overbrengen zonder een woord te gebruiken.

We maken daarom een onderscheid tussen verbale en non-verbale communicatie.

- a. *Verbale communicatie* is communicatie door middel van zowel gesproken als geschreven woorden. Ook gebaren die een duidelijke afgesproken betekenis hebben (gebarentaal, signalen van de politie) noemen we verbale communicatie.
- b. *Non-verbale communicatie* is communicatie zonder woorden. Door non-verbale communicatie worden vooral gevoelens overgebracht. Gevoelens laten zich vaak niet in duidelijke woorden omschrijven.

Veel communicatie is zowel verbaal als non-verbaal. In een gesprek kijk je elkaar aan omdat je elkaar's gezichtsuitdrukking wilt zien. De muziek in een film ondersteunt de dialogen. De verbale en non-verbale informatie vullen elkaar vaak aan, maar kunnen elkaar ook tegenspreken. Als iemand zegt dat het goed met hem gaat, maar zijn ogen staan somber en zijn schouders zijn ingezakt. Hij geeft dan tegenstrijdige informatie. Zijn verbale en non-verbale boodschap zijn met elkaar in strijd.

Communicatie kan met of zonder technische hulpmiddelen plaatsvinden. Communicatie zonder hulpmiddelen noemen we *directe communicatie*. Voorbeelden hiervan zijn gesprekken of samen muziek improviseren. Communicatie die plaatsvindt met behulp van technische hulpmiddelen (communicatiemedia) noemen we *indirecte communicatie*. Voorbeelden hiervan zijn: een telefoongesprek, een briefwisseling en een radio-uitzending.

Aan de hand van deze twee kenmerken, verbaal/non-verbaal en direct/indirect kan elke communicatie worden benoemd. Een voorbeeld van indirecte, meerzijdige communicatie is een telefoongesprek. Daarbij wordt wel van een technisch hulpmiddel, de telefoon, gebruik

gemaakt, maar kan de ontvanger toch direct op de zender reageren. Maar is een verkeersbord directe of indirecte communicatie? Bij communicatie moet je altijd vaststellen wie de zender is en wie de ontvanger is. Het verkeersbord is niet de zender van de informatie maar een middel om de informatie van de politie of wetshandhaver aan de weggebruiker bekend te maken.

Belangrijk bij communicatie is dat je weet waar je het over hebt, betrouwbaar overkomt, het juiste kanaal kiest, duidelijke, complete en specifieke boodschappen formuleert en zorgt dat je feedback krijgt van degene met wie je communiceert. Dit geldt voor de zender. Voor de ontvanger geldt: stel vragen, luister actief, let op non-verbale communicatie.

Opdracht 22: VORMEN VAN COMMUNICATIE

Geef d.m.v. een kruisje aan welke vorm van communicatie van toepassing is. (meerdere mogelijkheden bij een situatie)

situatie	direct	indirect	verbaal	non-verbaal	eenzijdig	meerzijdig
1. Een telefoongesprek tussen twee vriendinnen.						
2. Je middelvinger opsteken als je kwaad bent op iemand.						
3. Je klikt op een nieuwssite.						
4. Een verkeersbord.						
5. Chatten met onbekenden.						
6. <i>School: Kim bloost omdat de leraar haar betrapt op spieken.</i>						
7. <i>Bioscoop: Je zegt tegen je buurman dat hij stil moet zijn.</i>						
8. <i>Winkel: Je kijkt geïrriteerd naar de verkoper, omdat je te weinig geld terugkrijgt.</i>						
9. <i>Buitenland: Tijdens je vakantie in Spanje probeer je de menukaart in een restaurant te begrijpen.</i>						

4.4. Informatie

Kenmerkend voor communicatie is de overdracht van informatie. Informatie heeft twee betekenissen: nieuws en kennis. Nieuws is datgene dat wetenswaardig is; kennis datgene dat iemand weet. De twee begrippen zijn moeilijk af te bakenen. In beide betekenissen is informatie dan ook een subjectief begrip. Nieuws is subjectief, want wat de een wetenswaardig vindt, vindt de ander volkomen onbelangrijk.

Behalve nieuws, is ook kennis subjectief. De ene persoon heeft meer kennis van de geschiedenis dan de andere. De ene persoon zal daarom op grond van de hem bekende feiten anders oordelen over bijvoorbeeld de Cubaanse revolutie dan een andere persoon die minder feiten kent.

4.5. Massacommunicatie

Een speciale vorm van communicatie is massacommunicatie. Massacommunicatie is communicatie gericht op een 'publiek'. Dat betekent dat het openbare communicatie is. Iedereen kan van de uitgezonden informatie kennis nemen. Bij massacommunicatie is er niet altijd een groot aantal ontvangers. Het gebeurt bijvoorbeeld dat een boek door niemand gelezen wordt. Toch bedrijft de schrijver met zijn boek massacommunicatie. In principe kan

iedereen het immers lezen. Massacommunicatie is bijna altijd eenzijdig. De ontvangers zijn voor de zender zelfs meestal onbekend. Dat heeft tot gevolg dat de zender nauwelijks invloed heeft op wat de ontvangers met de informatie doen. Communicatiestoornissen kunnen dus gemakkelijk voorkomen.

Massacommunicatie is ook in de meeste gevallen indirect. De meeste massacommunicatie vindt plaats met behulp van technische middelen: de massamedia. Toch is niet alle massacommunicatie eenzijdig en indirect. Een redevoering tijdens een betoging is meerzijdige en directe massacommunicatie. De redenaar maakt alleen gebruik van zijn stem of eventueel een microfoon. Het publiek kan zijn reactie direct aan de redenaar kenbaar maken door gefluit, geklap, geschreeuw, gejuich of boegeroep.

Een laatste kenmerk van massacommunicatie is dat ze voor een belangrijk deel bijdraagt aan de zogenoemde openbaarheid. Ze levert aan het publiek de informatie en de opinies over de zaken waarover de samenleving beslissingen moet nemen. Daardoor openbaart zich de publieke opinie over deze zaken. Het publiek kan zijn meningen via de massamedia kenbaar maken, en omgekeerd beïnvloeden de massamedia de meningen van het publiek. De mensen die de macht hebben zullen bij hun beslissingen zoveel mogelijk rekening willen houden met wat de publieke opinie wil.

4.6. De functies van de massamedia.

De media hebben verschillende functies voor ons. De belangrijkste functies waar de bekendste media zich mee bezig houden zijn:

1. Amusement. Ruim 50% van de programma's bestaan uit amusement. Op commerciële omroepen is dat zelfs meer dan 80%.
2. Nieuws en informatie. Vooral kranten bevatten veel nieuws. Daarnaast zijn er bekende nieuwsblokken en actualiteitenprogramma's op radio en tv.
3. Meningsvorming. In talkshows worden kwesties die vaak in het nieuws zijn besproken met de mensen die er bij betrokken zijn. Die programma's stimuleren je, je eigen mening te vormen.
4. Cultuuroverdracht. Toneelstukken, popconcerten, klassieke concerten hebben een culturele functie.
5. Educatie en onderwijs. Schooltelevisie en NTR verzorgen allerlei educatieve programma's.

Deze functies lopen natuurlijk ook in programma's door elkaar.

Deze verschillende taken zijn niet zo scherp van elkaar te onderscheiden als hierboven misschien wordt gesuggereerd. Mensen kijken niet alleen voor informatie naar het nieuws. Ze kunnen er ook hun meningen en hun gedrag door laten beïnvloeden. Ze kunnen er ook hun kennis en inzicht mee vergroten. En ze kunnen zich er zelfs mee vermaken. Omgekeerd kunnen amusementsprogramma's bronnen van informatie en inzicht zijn. Dankzij Amerikaanse series weten veel mensen hoe Amerika eruit ziet. Ze kunnen ook hun opinies en gedrag door die series laten beïnvloeden. Ze kunnen een voorbeeld nemen aan de hoofdpersonen, aan hun kleding, hun auto's, hun hobby's, hun hele manier van optreden. Praatshows geven vaak informatie, zijn amusant om te zien en kunnen mensen aan het denken zetten. Al met al hebben de media voor de meeste mensen een grote betekenis. Ze

besteden er een groot deel van hun vrije tijd aan en ze ontleen er voor een belangrijk deel hun beeld van de wereld aan.

Vijf politieke functies van de massamedia

De politieke functies van de media zijn belangrijk omdat ze voortdurend bevestigen dat we in een democratie leven.

Politieke functies van massamedia:

1. **De informatieve functie** = Informatie over wat er in de politiek gebeurt overbrengen aan de massa
2. **De woordvoerders- of spreekbuisfunctie** = de mening van de burger verwoorden, openlijk maken. Vooral naar de politieke machthebbers.
3. **De commentaarfunctie** = via de massamedia wordt commentaar gegeven op politieke besluiten en alles wat daar mee samenhangt. Het ligt vaak aan de omroep welke onderwerpen aan bod komen en van welke aard het kritische commentaar is.
4. **De onderzoeksfunctie** = Journalisten onderzoeken bepaalde zaken, waar de politiek mogelijk tegen op moet treden.
5. **De controlerende functie** = Het controleren of de politici zich wel goed "gedragen".

Ook deze functies worden vaak vermengd.

Opdracht 23:

1. Geef een omschrijving van het begrip communicatie.
2. Leg uit wat we verstaan onder feedback, als we over communicatie spreken.
3. Leg uit wat het verschil is tussen:
 - a. eenzijdige/meerzijdige communicatie
 - b. verbale/non-verbale communicatie
 - c. directe/indirecte communicatie.
4. Geef voorbeelden van:
 - a. eenzijdige directe communicatie
 - b. non-verbale meerzijdige communicatie
 - c. directe verbale meerzijdige communicatie
 - d. indirecte communicatie die zowel verbaal als non-verbaal is.
5. Leg uit waardoor communicatiestoringen kunnen ontstaan.
6. Geef de twee betekenissen die in de massacommunicatiewetenschappen gegeven worden aan het begrip informatie.
7. Leg uit waarom zowel 'kennis' als 'nieuws' subjectief is.
8. Noem 4 kenmerken van massacommunicatie.

4.7. Oude media en nieuwe media

Media die al langer worden gebruikt, rekenen wij tot de **oude media**. Om te beginnen, kijk eens om je heen en observeer wat voor oude media er zich om je heen bevindt. Normaal gesproken zou het lijstje met oude media er ongeveer zo uitzien:

- Tijdschriften
- Kranten
- Boeken
- Foto's
- Televisie
- Radio
- Cd's
- Dvd's

Dit zijn voorbeelden van oude media. Het opvallende hier is, dat het allemaal om 1 richtingsverkeer gaat. Informatie, educatie of entertainment wordt allemaal jou kant op gestuurd. Behalve dat je met je vrienden en familie televisie kijkt of muziek luistert, is hier helemaal niets sociaals aan de gang.

Nieuwe media is een veel gebruikte term voor interactieve media of nieuwe ontwikkelingen op het gebied van media. Hier draait het allemaal om het socialiseren met de omgeving waarin je je bevindt. Voorbeelden van nieuwe media zijn onder andere:

Blogs (WordPress, TypePad, Blogger, Tumblr, enz)
Micro-Blogs (Twitter, Jaiku, Plurk, Pownce, enz)
Vrienden netwerken (Ook wel Social Networking genoemd, Hyves, Facebook, MySpace enz)
Nieuws Websites (NuJij, eKudos, Digg, Mixx, enz)
Wiki's (Wikipedia)
Video's (YouTube)

Social media is een verzamelnaam voor informatie die wordt gedeeld via allerlei internet-toepassingen, vooral via sociale netwerksites. Social media kan informatie zijn in de vorm van tekst, maar ook afbeeldingen, video's, geluidsfragmenten en dergelijken kunnen worden gedeeld en dus social media zijn. Het overgrote deel van deze social media wordt gedeeld tussen mensen op sociale netwerksites, maar ook bedrijven of computers kunnen informatie delen en oppikken. Social media kan bovendien razendsnel worden verspreid wanneer het 'herdeeld' wordt (u vertelt iets aan uw vrienden die het ieder weer aan hun vrienden doorvertellen). Social media laat mensen socialiseren met de eigen (sociale) omgeving en daarbuiten, waar en wanneer hen dat uitkomt.

Gevolgen social media

Social Media verkleinen de kloof tussen burgers. Ze zorgen er voor dat je nieuwe vrienden en interessante gesprekspartners vindt. Social Media zorgen dat je oude maatjes weer terugvindt die je anders nooit had gevonden. Via de social media kunnen regeringen voor

het eerst door individuen worden aangesproken en omgekeerd. Social Media zorgen dat talent naar boven komt. Dat heel veel mensen op de wereld met elkaar kunnen communiceren. Mensen zijn (volgens sommigen) veel socialer geworden dankzij de social media. Je kunt mensen volgen via facebook. Het laatste nieuws is nog nooit zo snel bekend geworden door bijvoorbeeld Twitter. Verder is social media essentieel voor de groei van veel bedrijven!

Uit onderzoek is gebleken dat overmatig gebruik van Facebook voor problemen op school en op lange termijn zelfs voor gezondheidsproblemen zorgt. Hoe meer tieners gebruik maken van technologie, hoe groter de kans is dat tieners last hebben van maagproblemen, slaapproblemen, angstaanvallen en depressie.

Uit het onderzoek komt naar voren dat wanneer jongeren 15 minuten studeren, de aandacht slechts 2-3 minuten bij het studeren zelf is en verder bij de mobiele telefoon. Scholieren en studenten die tussendoor Facebook bekijken, behalen nog slechtere cijfers.

Tieners zouden activiteiten die ze vroeger wel deden niet meer doen wegens hun smartphone, zoals TV kijken (23%) of het lezen van een boek (15%). En 60% geeft aan erg verslaafd te zijn aan hun mobiele telefoon. Tieners gebruiken hun mobiele telefoon voor verschillende activiteiten, waaronder socializen met vrienden (65%), 34% van de jongeren gebruikt hun smartphone tijdens het eten en 47% gebruikt 'm ook wel eens op de WC.

Hoofdstuk 5 POLITIEK

5.1. Wat is politiek.

Politiek kan gedefinieerd worden als de gezaghebbende toedeling van waardevolle zaken voor een samenleving. Het gaat daarbij steeds om het maken van keuzes. Bij toedeling in de politiek gaat het erom wie wat krijgt, waar, wanneer en in welke vorm. Deze toedeling betreft allerlei zaken, materieel of immaterieel. Gezaghebbend wil zeggen dat deze toedeling legitiem gebeurt. Legitiem betekent dat de machtsuitoefening voor een groot deel van de bevolking aanvaardbaar is.

De meeste mensen op Aruba vinden de macht van de overheid legitiem omdat:

- a. zij invloed kunnen hebben op die macht door zelf te stemmen en door zelf kandidaat te zijn voor een politieke partij
- b. de overheid niet kan doen en laten wat zij wil. De overheid moet zich ook aan de regels houden. Die regels staan in wetten. De macht van de overheid is legaal, gebaseerd op wetten.

Bij politiek gaat het altijd om de afweging van verschillende belangen. Er zijn gemeenschappelijke belangen en er zijn persoonlijke belangen. Belangen kunnen aan elkaar tegengesteld zijn.

De overheid beschikt over twee belangrijke monopolies:

- het eerste is het legitieme gebruik van geweld.
- Het tweede monopolie van de overheid is het recht om belasting te heffen.

Staat

Een staat heeft drie kenmerken:

- een groep mensen,
- een bepaald grondgebied,
- geregeerd door een soevereine macht.

Macht en gezag

Politieke systemen verschillen van land tot land. Dat heeft onder andere te maken met de manier waarop politieke macht in een land wordt uitgeoefend. Bij een staat heeft de overheid de macht en ook het gezag.

Macht is het vermogen om je wil aan anderen op te leggen, desnoods tegen hun wil.

Het begrip gezag is meer van toepassing als mensen de zeggenschap van anderen als juist accepteren.

Democratie

Het woord 'democratie' komt uit het Grieks. Demos betekent: volk. Kratos betekent: macht. Dus: het volk heeft de macht.

Aruba is een democratie. Dat betekent dat het volk van het land het voor het zeggen heeft.

Maar het is natuurlijk niet mogelijk dat een heel volk alle besluiten neemt! Dat zou een rommeltje worden. Het volk kiest mensen die dat in hun plaats doen. Die heten daarom ook wel 'volksvertegenwoordigers'.

Centraal in een democratie is het volgende:

- **Gelijkheid:** alle burgers hebben gelijke rechten, er mag niet gediscrimineerd worden op grond van bijv. huidskleur, sekse, politieke of godsdienstige opvattingen.

- **Vrijheid:** de burgers moeten hun eigen leven kunnen inrichten zoals zij dat willen, zolang zij daarmee de vrijheid van andere burgers niet schaden, mag de overheid die vrijheid niet beperken.

De belangrijkste kenmerken van een democratie zijn:

- **Algemeen kiesrecht:** iedereen van 18+ mag stemmen.
- **Regelmatige verkiezingen:** Elke vier jaar word een parlement gekozen. Zo'n parlement neemt besluiten over wetten en controleert de regering. De **regering** is het dagelijkse bestuur van het land en kan alleen blijven regeren zolang zij het vertrouwen heeft van de meerderheid van het parlement.
Vrijheid van meningsuiting: mensen kunnen vrij hun mening geven, zonder dat de regering het onmogelijk maakt. Daardoor kunnen de burgers verschillende standpunten horen en een mening vormen. Er zijn echter wel grenzen. Je mag bijv. niet discrimineren. De regering kan niets verbieden alleen de onafhankelijke rechter.
- **Vrijheid van vereniging en vergadering:** iedereen mag een vereniging oprichten van mensen met dezelfde ideeën en belangen. Je mag ook bijeenkomsten en demonstraties organiseren. Zo kun je proberen politieke besluiten te beïnvloeden.
- **Machtenscheiding:** verdeling van machten in *uitvoerende*-, *wetgevende*-, en *rechterlijke* macht.

Een goede democratie is ook een **rechtstaat**. Dat betekende dat belangrijke rechten van alle burgers gegarandeerd zijn en dat iedereen zich aan wetten moet houden.

Naast een democratie zijn er ook andere regeringsvormen zoals: monarchie, republiek, dictatuur en theocratie.

5.2.Rechtstaat

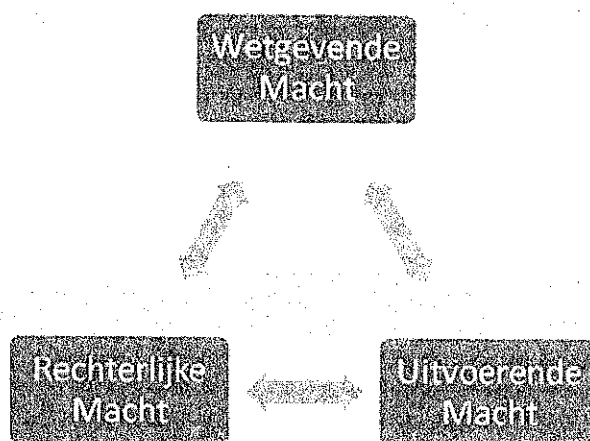
Men spreekt van een rechtstaat indien de regels (wetten) niet alleen gelden voor de burgers, maar ook voor de overheid. In een rechtstaat is er:

- a. een scheiding van machten: de *wetgevende macht* (Parlement): maakt wetten.
de *uitvoerende macht* (Regering): zorgt dat de wetten worden uitgevoerd.
de *rechterlijke macht* (onafhankelijke rechters): treedt op als wetten zijn overtreden.
- b. openbaarheid van bestuur: d.w.z. dat de overheid haar deuren openhoudt.
- c. vrije verkiezingen: vrije en geheime verkiezingen
- d. een rechtsorde: er zijn regels en wetten en iedereen kan ze lezen en bestuderen.

De 20ste eeuwse Poolse dichter, Stanislaw Jerzy Lec heeft ooit gezegd; "*the weakest link is also the strongest*." Dit betekent eigenlijk dat een ieder die macht heeft capabel is om zowel exceptionele als verschrikkelijke handelingen te verrichten.

Franse verlichtingsfilosoof, Baron de Montesquieu had weinig vertrouwen in de mensheid en heeft na het bestuderen van de Griekse en Romeinse filosofie, een systeem bedacht om politici te controleren. Dit systeem, de **trias politica**, functioneert volgens de *checks and balances* theorie waarbij er een gescheiden verdeling van bestuurlijke autoriteiten moet zijn om *good governance* te garanderen. In de praktijk heb je namelijk: 1 wettelijke macht, 2

rechtsprekende macht en 3 de uitvoerende macht. Voor een goed verloop van dit systeem moeten de verantwoordelijke instituten afzonderlijk en objectief functioneren. Dit brengt nogal wat conflicten met zich mee in kleinschalige samenlevingen vanwege de nauwe banden tussen bestuurders en de bevolking.

Trias politica

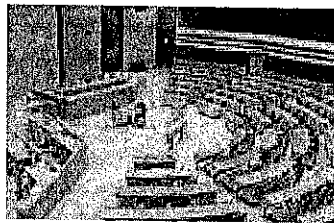
De meeste democratische landen gebruiken de bovengenoemde driemachtenleer systeem. In Amerika is de *senate* en de *house of representatives* het controlerende orgaan van de president en hebben de *governors* en *mayors* de leiding over de staten, steden en dorpen. In Engeland en in haar voormalige koloniën zoals Jamaica en Trinidad hebben ze de westminster-model. Het parlement wordt vertegenwoordigd door hoofdzakelijk twee grote partijen. In Engeland zijn dat de *labor party* en de *conservative party*. In Trinidad hebben ze de UNC en de PNM. De UNC (*United National Congress*) wordt voornamelijk gesteund door Indo-Trinidadiaanse bevolking en de PNM (*People's National Movement*), ooit begonnen onder de leiding van dr Eric Williams wordt voornamelijk door Afro-Trinidadianen gesteund. In Trinidad wordt er grotendeels op grond van etniciteit gestemd. De bevolking van Trinidad is vergelijkbaar met de bevolking van Guyana en Suriname.

In Jamaica heb je de PNP (*People's National Party*) die ooit was begonnen door voormalige **socialist** Norman Manley. De tegenpartij in Jamaica was historisch gezien altijd de JLP (*Jamaica Labour Party*). Zij werden meestal gezien als de conservatieve partij. Sir Alexander Bustamante was de eerste leider van deze partij en werd opgevolgd door Edward Seaga.

Op Aruba is er een **parlementaire systeem** waarbij er 21 zetels in het parlement oftewel Staten zijn te verkrijgen. Dit is werkelijk een kopie van de Nederlandse **tweede kamer**. Aruba heeft geen **eerste kamer** maar heeft een minister president en een gouverneur die de Nederlandse koningin op het eiland vertegenwoordigd. Volgens de antropologische studie

van Luc Alofs en Leontien Merkies, "*Ken ta Arubiano*" kunnen we vaststellen dat Aruba, historisch gezien 3 grote politieke partijen heeft gekend; namelijk de de AVP (Arubaanse Volks Partij), de PPA (Partido Patriotico Arubano) en de MEP (Movimiento Electoral di Pueblo). Er zijn wel altijd kleinere partijen geweest, maar deze partijen hebben weinig indruk gemaakt tenzij ze in een coalitie zaten. De afgelopen decennia heeft de PPA een behoorlijke klap geleden en is 'op sterven na dood' en heeft tegenwoordig geen vertegenwoordiging meer in het parlement. De AVP en de MEP zijn momenteel de twee grootste volksvertegenwoordigers binnen de Arubaanse Staten.

Nederland heeft 150 zetels in het parlement en een koningin als staatshoofd. Dit monarchale systeem noemen politicologen een **constitutionele monarchie**. In de praktijk betekent het dat de grondwet boven alles en iedereen staat en niet de koningin. De positie van de koningin is hoofdzakelijk een symbolische functie hoewel ze wel de **informatie** en **formateur** mag benoemen. Het parlement, de minister president en zijn/haar kabinet zijn feitelijk degenen die alle bestuurlijke beslissingen nemen. Spanje, België, Monaco, Engeland, Noorwegen en Japan hebben ook een constitutionele monarchie. De rechterlijke macht is in handen van het **openbare ministerie** onder leiding van de **procureur generaal**.

Parlamento Aruba

Tweede kamer Nederland

House of parliament Engeland

Het Amerikaanse politieke systeem heeft de macht verdeeld over drie organen die elkaar in evenwicht houden : de uitvoerende macht (dat is de president), de wetgevende macht (dat is het congres) en de juridische macht (op het hoogste niveau is dat het Supreme Court). Het Congres heeft de macht om wetten te maken. Het Congres bestaat uit een Huis van Afgevaardigden van 435 leden en een Senaat van 100 leden.

Opdracht 24: Vergelijk 2 parlementaire systemen in de regio met die van Aruba. Schrijf twee overeenkomsten en twee verschillen op.

Opdracht 25: Interview een politicus of activist over de Arubaanse politieke cultuur. Wat zou volgens deze persoon moeten worden veranderd .

Mensenrechten

Bij mensenrechten wordt er een onderscheid gemaakt tussen klassieke en sociale mensenrechten.

Klassieke mensenrechten: rechten waarmee je naar de rechter kan stappen als deze rechten je ontkent worden.

Belangrijkste klassieke rechten:

- vrijheid van godsdienst
- vrijheid van drukpers en meningsuiting
- vrijheid van vereniging demonstratie en vergadering
- onastbaarheid van het lichaam
- bescherming tegen willekeurige huiszoeking
- bescherming tegen willekeurige arrestatie
- brief-, telefoon- en telegraaf geheim

Sociale rechten: dit zijn rechten zoals recht op eten, onderdak, werk, gezondheidszorg en onderwijs.

Deze rechten heten volgens de grondwet 'voorwerpen van zorg' van de overheid. Maar je kan ze niet opeisen.

5.3. Politieke stromingen

Ideologie: Maatschappij opvatting.

Politieke stroming: Mensen met dezelfde ideologie.

In een democratie kunnen aanhangers van een bepaalde ideologie zich verenigen in een **politieke partij**. Dat is een georganiseerde groep mensen, die:

- Ideeën heeft over alle belangrijke beleidsterreinen. Die ideeën samen wordt het *programma* genoemd.
- *Kandidaten* stelt bij verkiezingen.

Politieke partijen hebben verschillende doelen maar kunnen deze doelen niet allemaal tegelijk realiseren. Er wordt onderscheid gemaakt in:

1. Office-seeking: office-seeking partijen willen meeregeren (regeringsdeelname), om vorm te geven aan het beleid.
2. Policy-seeking: willen een zo groot mogelijk invloed op het beleid dat gevoerd wordt.
3. Vote-seeking: willen eerst veel kiezers hebben achter zich hebben om zo controle uit te oefenen op de regering

Partijsystemen:

1. Eenpartijsysteem: Geen relatie tussen partijen, vaak in autoritaire politieke regimes waar burgers niet de mogelijkheid hebben om bij verkiezingen een echte keuze te maken (bv. Sovjet-Unie, Cuba, Noord-Korea).
2. Tweepartijensysteem: Interactie en daardoor competitie tussen partijen. Twee partijen strijden om de macht, een partij wint. Het kan ook zo zijn dat er in werkelijkheid meerdere partijen zijn, maar dat het in wezen gaat tussen twee partijen die echt relevant zijn (bv. UK: Labour vs. Conservatives, of VS: Republikeinen vs. Democraten).
3. Meerpartijensysteem: Meer dan twee partijen strijden om de macht. (bv. Aruba, Nederland)

Politieke stromingen worden verdeeld in **links** en **rechts**. Linkse partijen willen dat de overheid ingrijpt om de *sociale ongelijkheid* te verminderen. Rechtse partijen vrezen dat de vrijheid van de mensen in gevaar komt als de overheid zich teveel met sociaaleconomische zaken bemoeit. Tussen links (socialisme) en rechts (Liberalisme) bevindt zich het *politieke midden/ centrum*.

Communisme

Fascisme

Liberalisme

Socialisme (Sociaal democratie)

Christen democratie

Populisme

Opdracht 26: Zoek op het internet 3 kenmerken van de hierboven genoemde politieke stromingen.

Opdracht 27: politiek Links en politiek Rechts

Geef aan of de onderstaande uitspraken bij politiek links of politiek rechts horen.

1. Het openbaar vervoer moet gratis worden.
2. De één mag best meer verdienen dan de ander.
3. Vooral de zwakkeren in de samenleving moeten beschermd worden.
4. Alleen door een zo groot mogelijke vrijheid komen mensen tot betere prestaties.
5. Meer vrijheid voor de bedrijven.
6. Eerlijke verdeling van inkomens, kennis en macht.
7. Mensen moeten zo veel mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen.
8. De verschillen in de inkomens van mensen mogen niet te groot worden.
9. Het uitgangspunt is zowel persoonlijke als economische vrijheid.
10. Belastinggeld moet vooral gebruikt worden om de kansen van zwakkeren te vergroten.
11. Iedereen moet dezelfde kansen krijgen.
12. Omdat de één iets beter kan dan de ander is het goed dat de één meer verdient dan de ander.
13. Het is beter voor de werkgelegenheid dat de overheid er zich zo weinig mogelijk mee bemoeit.

Hoofdstuk 6 Globalisering

6.1 Inleiding

De huidige tijd wordt vaak 'het tijdperk van globalisering' genoemd. 'De aarde wordt steeds kleiner', is een veel gehoorde kreet. Globalisering betekent dat mensen wereldwijd steeds meer met elkaar in verbinding staan. Bij het begrip globalisering denken veel mensen meteen aan de politiek en wereldhandel. Maar globalisering betekent meer dan dat. Landsgrenzen vervagen en mensen reizen meer dan ooit. Politieke systemen, economieën en culturen hebben steeds meer invloed op elkaar. Mensenrechten vinden hun weg over de wereldbol. Globalisering vindt niet alleen ver weg van je plaats. Globalisering is ook op Aruba duidelijk zichtbaar. Toerisme en toeristen brengen een nieuwe levensstijl. Migratie zorgt ervoor dat er mensen van verschillende herkomsten op het eiland samen leven. Televisie en Internet verbinden ons met de hele wereld. Onze cultuur en samenleving veranderen daardoor in hoog tempo.

Globalisering heeft voordelen en nadelen. Er komen nieuwe vormen van armoede en uitbuiting tot stand, zoals kinderarbeid. Ook klimaatsverandering is een teken van globalisering. We worden afhankelijk van elkaar, maar ook verantwoordelijk voor elkaar. En voor de globe: de wereld. Wereldproblemen kunnen we alleen wereldwijd oplossen, maar iedereen moet een bijdrage leveren.

Kernbegrippen

Amnesty International
Anders-globalisten
Anti-globalisten
Culturele minderheden
Cultuurimperialisme
Duurzame ontwikkeling / sustainable development
Global Community
Global Culture
Global Warming / opwarming van de aarde
Globalisering
Internationaal Monetair Fonds (IMF)
International Labour Organization (ILO)
Kapitalisme
Kolonialisme
Kyoto-verdrag
Lage lonen landen
Massa-media
Milieu
Millenniumdoelstellingen
Mondiale communicatiegemeenschap
Multi-nationale bedrijven
Universele Mensenrechten / Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
Wereldburger
Wereldwijde commerciële mediabedrijven
Wereldgezondheidsorganisatie: World Health Organisation (WHO)

Opdracht 28.

In dit thema ontdek je dat iedereen een wereldburger is. Ook jij en jouw familie hebben verbindingen met mensen in bijna alle werelddelen. Beantwoord de volgende vragen.

Stap 1: individueel

- Sociaal: Waar zijn je grootouders geboren?
- Sociaal / Demografie: uit welke landen komen de verschillende bevolkingsgroepen die op Aruba wonen?
- Economie: Uit welke landen komen toeristen naar Aruba?
- Ecologie en milieu: uit welke landen hebben wij producten die afval opleveren?
- Communicatie: uit welke landen komen de televisiezenders op Aruba?
- Politiek: noem 4 landen waarmee Aruba politieke banden heeft.

6.2 Wat is globalisering?

Onze wereld wordt hoe langer hoe meer één grote markt. Sommigen zeggen dat de wereld een dorp geworden is.

Globalisering verwijst naar een proces dat wordt gekenmerkt door:

1. de groei van telecommunicatie- en informatietechnologieën;
2. het wegvallen van nationale grenzen voor handel en investeringen;
3. toenemende kapitaalstromen en de onderlinge afhankelijkheid van financiële markten.

Over de wortels van globalisering zijn de meeste wetenschappers het wel eens. Zij zoeken die in de verspreiding van het kapitalisme over de wereld. Dankzij de grote ontdekkingsreizen is de wereld één economisch systeem geworden. Kolonialisme en kapitalisme zorgden er voor dat de slavernij werd geïntroduceerd in het Caraïbisch gebied. Slaven waren goedkope arbeidskrachten voor Europese bedrijven. Europese landen veroverden grote delen van Afrika voor grondstoffen en goedkope arbeid. Gekoloniseerde volken betaalden de prijs voor de welvaart van het rijke westen. Economische groei kwam immers ten goede van Europa en Noord Amerika, de gekoloniseerde wereld werd een derde(-rangs)wereld.

Opdracht 29. Zoek op internet 2 andere definities/omschrijving van het begrip globalisering op.

Over de gevolgen van globalisering voor de moderne mens wordt veel discussie gevoerd. Tegenstanders zeggen dat veel mensen in met name ontwikkelingslanden niet profiteren van globalisering en 'slaven' zijn van multinationale ondernemingen. Technologische innovaties en toenemende vrijhandel over de hele wereld leiden volgens hun tot meer onrecht en ongelijkheid. Zij worden anti-globalisten genoemd. Anti-globalisten zijn principieel tegen globalisering.

Anders-globalisten zien wel voordelen in globalisering, maar vinden dat die te weinig ten goede komt aan gewone mensen. Voorstanders – die kun je dus globalisten noemen – brengen daar tegenin dat juist arme landen de positieve gevolgen van vrijhandel ondervinden. Nigeriaanse werknemers hebben dankzij de oliewinning voor de kust tenminste werk en inkomen; Het land Nigeria houdt belastinginkomsten over aan de oliewinning. Maar de vraag is natuurlijk: Hoeveel? En: hoeveel is redelijk en rechtvaardig?

6.3 Globalisering en politiek

Drie politieke opvattingen met betrekking tot globalisering

- De *neo-liberale* opvatting van multinationals, liberale partijen en regeringen: vrij verkeer van goederen, diensten en kapitalen in de hele wereld leidt tot meer welvaart voor iedereen, waar ook ter wereld. De derde wereldlanden kunnen maar ontwikkelen via deelname aan de globale wereldhandel. "Trade, not aid". Meer handel zal meer welvaart brengen, dus ook meer vrede en democratie. De markt zal alles wel regelen en iedereen wordt er vanzelf beter van. Er is dus geen behoefte om de wereldmarkten in sociale banen te leiden.
- Voor *communisten* is globalisering een fase van het kapitalisme dat door zijn logica van winstmaximalisatie onvermijdelijk leidt tot schaalvergroting en het veroveren van steeds nieuwe gebieden. Door zijn ongestuurde werkwijze leidt het steeds tot grote crisissen en een steeds diepere economische en sociale kloof op wereldvlak. De derde wereld verarmt totaal.
- Voor *socialisten en sociaal democraten* is de mondialisering een proces dat globaal de welvaart vergroot, maar vrije wereldhandel leidt niet vanzelf tot rijkdom voor allen. Het leidt tot ongelijkheid en soms tot verarming. Daarom is er, op elk niveau, een sterke bijsturing nodig om die welvaart te herverdelen en gelijkmatiger te verdelen tussen regio's en bevolkingsgroepen.

6.4 Globalisering en mensenrechten

Wat hebben globalisering en universele mensenrechten met elkaar te maken? Sommige anti- en anders-globalisten vinden dat globalisering de mensenrechten wereldwijd schaadt. Bedrijven worden volgens hen louter gedreven door winstbejag, zonder oog voor schadelijke gevolgen voor de bevolking.

Neem Brazilië, waar activisten die zich inzetten voor grondbezit worden bedreigd en vermoord, terwijl de inheemse bevolking van hun grond wordt verjaagd. Is dat de schuld van globalisering? Ja, zeggen critici. Want die grond wordt vervolgens verkocht aan multinationals, die er soja kweken of runderen laten grazen die als hamburgers over de hele wereld worden verkocht. Anderen vinden dat globalisering de mensenrechten juist

wereldwijd bevordert. Omdat landen steeds meer met elkaar in verbinding staan, zijn er meer mogelijkheden dan ooit om druk uit te oefenen op regimes die mensenrechten niet respecteren.

Zelfs landen die de mensenrechten niet erkennen moeten steeds meer uitleg geven waarom zij zich niet aan die wereldwijde spelregels willen houden. Andere landen kunnen daarop reageren door te weigeren om bedrijven toestemming te geven om zich in zulke landen te vestigen. Toen de Zuid Afrikaanse vrijheidsstrijder Nelson Mandela in de gevangenis zat, was er sprake van een economische boycot van Zuid Afrika. Tegenwoordig zijn bijvoorbeeld Burma en Noord Korea dictaturen die geen mensenrechten respecteren. Voor deze landen bestaat ook een economische boycot. Organisaties als Amnesty International zetten zich wereldwijd in om de mensenrechten te bepleiten en verslag te doen van misstanden in landen over de hele wereld.

Toch wordt de discussie gevoerd of mensenrechten wel zo universeel zijn, als de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zegt. Inheemse, traditionele rechten zijn vaak collectieve, groepsrechten. De mensenrechten zijn vaak individuele rechten. Neem de inheemse bevolking van de Surinaamse binnenlanden. Zij leven al eeuwen in het oerwoud en het zijn dus collectieve stamgronden van de verschillende marronvolken (bosnegers). Ook kunnen mensenrechten botsen op traditionele visies op de gelijkheid en ongelijkheid van mannen en vrouwen. Is de islamitische vrouwenbesnijdenis goed te keuren als je de mensenrechten als uitgangspunt neemt? Hoe het ook is, dankzij globalisering verdampen landsgrenzen, ook voor mensenrechten. Zo hangt met de instelling van het Internationaal Strafhof (gevestigd in Den Haag) elke pleger van misdaden tegen de menselijkheid sinds kort een straf boven het hoofd (als hun land het Strafhof erkent). Leiders van de volkerenmoord (genocide) in Bosnië (vroeger een deel van Joegoslavië, Oost-Europa) worden berecht en gestraft door deze internationale rechtbank. Maar niet alle landen erkennen dit straphof. De Verenigde Staten en Israël zijn er daar twee van.

Opdracht 30: Zoek op internet 2 effecten van globalisering op de mensenrechten.

6.5 Globalisering: milieu en gezondheid

Eén van de belangrijkste onderwerpen waarover op wereldniveau gesteggeld wordt, is de kwestie 'milieu'. Als deze generatie de aarde leefbaar wil houden voor toekomstige, is actie geboden, daar is iedereen het wel over eens. De industrialisering en het ontstaan van de consumptiesamenleving heeft grote schadelijke effecten: oerbossen verdwijnen in rap tempo, energiebronnen raken uitgeput en de biologische diversiteit op aarde is in gevaar. De uitstoot van broeikasgassen (vooral CO₂ door het verbranden van fossiele brandstoffen) veroorzaakt de opwarming van de aarde (Global Warming) waardoor de noord en zuidpool smelten, de zeespiegel stijgt en laag gelegen landen dreigen te overstromen. Rijke landen, zoals de Lage Landen (Neder-land) kunnen zich hogere dijken veroorloven; maar arme landen in zuidoost-Azië (Bangla Desh) of kleine eiland-staten (Aruba) kunnen zich niet wapenen tegen het stijgende waterpeil.

Om het milieu te beschermen, zijn landen wel genoodzaakt om – over grenzen heen – samen te werken. Als land A strenge milieuwetten doorvoert, maar buurland B geen enkele moeite doet op dit gebied, valt er maar weinig vooruitgang te verwachten. Om die reden is de milieubeweging een van de eerste die op wereldschaal actief was. Vanzelfsprekend hopen armere landen te profiteren van de globalisering, zodat hun economie een grote groei kan doormaken. Maar wat gebeurt er als heel Afrika een koelkast, wasmachine en auto koopt en als Chinezen, door hun groeiende welvaart, besluiten net zo veel te gaan reizen als Noord-Amerikanen, Nederlanders en Japanners? Ook multinationale bedrijven worden steeds vaker geacht rekening te houden met de milieueffecten van hun bedrijfsvoering, maar dat alleen is niet genoeg.

Landen proberen op wereldniveau afspraken te maken over duurzame ontwikkeling ofwel sustainable development, bijvoorbeeld door ondertekening van het Kyoto-verdrag (VN), dat het broeikaseffect moet beperken, o.a. beroemd omdat de Verenigde Staten het weigerden te ondertekenen. Nog kort geleden, in december 2009 kwamen vrijwel alle landen van de wereld samen op de klimaatop in Kopenhagen, Denemarken. Opnieuw probeerde men het eens te worden over het terugdringen van broeikaseffect. Net als tien jaar eerder lukte het niet om vaste afspraken te maken. Landen in ontwikkelingen, zoals China en India vinden dat de Verenigde Staten en Europa de grote veroorzakers zijn geweest van de mondiale vervuiling en opwarming van de aarde. Zij willen niet dat milieumaatregelen de economische groei beperken nu het bij hun steeds beter gaat. Dat wil zeggen: met de economie, niet met het milieu.

Het 'recht op gezondheid' is een mensenrecht. Dat klinkt goed, maar de praktijk is ingewikkeld. Op veel plekken ter wereld ontbreken voorzieningen als schoon water, voedsel, sanitair en informatie over gezondheid. Vooral op de gezondheidszorg van vrouwen (voortplanting en seksualiteit) rust een enorm taboe. Ontwikkelingslanden kennen vaak nauwelijks seksuele voorlichting, er zijn weinig anticonceptiemiddelen beschikbaar en vrouwen hebben geen toegang tot een veilige abortus.

De zogenaamde Millenniumdoelstellingen, opgesteld door de Verenigde Naties, zijn ambitieus en gaan niet voor niets voor een groot deel over gezondheid.

- Het sterftecijfer van kinderen onder de vijf jaar moet in 2015 in ieder ontwikkelingsland met minimaal tweederde zijn teruggebracht ten opzichte van 1990;
- De moedersterfte moet in 2015 met driekwart zijn teruggebracht ten opzichte van 1990;
- Voor 2015 wordt een halt toegeeroepen aan de verspreiding van aids, malaria en andere ziektes.

Over dat laatste punt worden heftige discussies gevoerd. Grote groepen mensen sterven jaarlijks aan malaria en aids ontregelt hele samenlevingen en zelfs landen. Vooral in Afrika. Maar mensen in ontwikkelingslanden hebben nauwelijks of geen toegang tot medicijnen, zoals HIV-remmers. Octrooiwetgeving zorgt ervoor dat medicijnen vaak veel te duur zijn. Veel landen onderhandelen met Westerse producenten over het goedkoper maken van medicijnen. Andere landen, zoals Brazilië, hebben het heft in eigen hand genomen en produceren de medicijnen wel in eigen land, zo goedkoop mogelijk.

Opdracht 31: Zoek op internet alle Millenniumdoelstellingen op.

Geef aan welke Millenniumdoelstellingen in 2015 zullen worden gehaald en welke niet.

6.6 Globalisering, economie en ongelijkheid

De hoeveelheid goederen en diensten die de wereld overgaat, is nog nooit zo groot geweest als in deze tijd. En ook de virtuele kapitaalmarkt groeit in hoog tempo. Globalisering in economische zin betekent dat steeds meer landen en regio's worden betrokken in de internationale handel. Multinationals vestigen zich daar waar arbeid het goedkoopst is en waar ze ongestoord hun productieproces kunnen uitvoeren. Dat betekende de laatste jaren een grote toestroom naar de zogenaamde 'lagelonenlanden'. Dus komen de sportschoenen van Nike uit naaiateliers in Indonesië en worden Hollandse garnalen door Marokkaanse vrouwen gepeld. Veel Arubaanse toeristische artikelen komen rechtstreeks uit Colombia.

Maar, zei ook de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie, VN) in een belangrijk rapport uit 2004 over de effecten van globalisering in de handel; 'Er zijn diepe en aanhoudende ongelijkheden in de manier waarop de wereldeconomie nu functioneert. Gezien door de ogen van de grote meerderheid van mannen en vrouwen heeft globalisering niet voldaan aan hun verwachtingen van fatsoenlijk werk en een betere toekomst voor hun kinderen.' Multinationals, vinden anders-globalisten, profiteren wel van de voordelen die vrijhandel hun biedt, maar nemen geen verantwoordelijkheid voor de sociale en milieueffecten van hun bedrijfsvoering. Arbeidsrechten worden op grote schaal overtreden in landen waar de arbeidsinspectie niet zo actief is en van duurzame productie is vaak geen sprake. Is een mondiale, bindende gedragscode voor bedrijven een oplossing? Amnesty International pleit voor een VN-mensenrechtencode voor internationale ondernemingen. Amnesty en andere ngo's willen dat bedrijven zich houden aan mensenrechten en de schending daarvan in hun 'invloedssfeer' actief gaan bestrijden.

De World Trade Organisation (Wereldhandelsorganisatie) houdt kantoor in Genève en werd in 1995 opgericht om toe te zien op de naleving van recent afgesloten wereldhandelsverdragen, op weg naar verdere liberalisering van de wereldhandel. Meer dan 145 landen zijn lid. Het hoofddoel van de WTO is dat de wereldhandel vrij en vlot verloopt.

De WTO kan leden boetes opleggen als zij zich niet aan de afspraken houden. Zo oordeelde de organisatie in 2004 dat Brazilië gelijk had in twee klachten tegen het katoenbeleid van de Verenigde Staten en de bananenpolitiek van de Europese Unie, die beiden hun eigen en bevriende producenten teveel zouden beschermen.

Anti- en anders-globalisten vinden dat bij de besluitvorming binnen de WTO niet genoeg rekening wordt gehouden met ontwikkelingslanden en dat deze 'arme' landen geen eerlijke kans hebben. Ze hebben vaak te weinig capaciteit en kunnen zich geen permanente vertegenwoordiging in Genève veroorloven. Bovendien betogen zij dat de WTO zich teveel begeeft op het terrein van nationale overheden en dat handelsbelangen op die manier ten koste gaan van zaken als medicijnen voor aids-patiënten en investeringen in onderwijs.

Internationaal Monetair Fonds, opgericht tijdens een vergadering van de Verenigde Naties in 1944 (Akkoorden van Bretton Woods). Het IMF heeft eind jaren zeventig de schulden overgenomen die ontwikkelingslanden bij commerciële banken hadden. Het IMF verleent krediet aan zijn leden. Vooral ontwikkelingslanden maken hiervan gebruik.

Ook de Wereldbank (International Bank of Reconstruction and Development) is opgericht in 1944. Zij verstrekt langlopende leningen aan ontwikkelingslanden. De wereldbank richt haar aandacht vooral op ontwikkelingslanden ter ondersteuning groei en sociale vooruitgang. Daarvoor bedient de wereldbank zich van drie middelen, te weten:

- a) verlenen van krediet;
- b) geven van advies en verzamelen van informatie; en
- c) bevorderen van privé-investeringen.

Het IMF en de Wereldbank zijn de grootste schuldeisers van deze landen. Hun strenge aflossingseisen droegen daar aan bij.

Op beide instellingen is veel kritiek van zowel anti-globalisten als politici en toonaangevende economen. Volgens deze critici hebben de schuldeisers te veel zeggenschap over het economisch beleid dat deze landen moeten voeren om de hoogopgelopen rente en schuld terug te betalen. Vrijhandel en liberalisering staan hierbij centraal, niet tot ieders genoegen worden landen gedwongen om de rol van de overheid drastisch te beperken.

Industrialisering is er de oorzaak van dat voor het eerst in de geschiedenis meer mensen in steden wonen dan op het platteland. In ontwikkelingslanden trekken jongeren weg van het platteland in de hoop een baan te vinden in de industrie, handel of ambtenarij. Vaak tevergeefs. Zuid-Amerikaanse, Afrikaanse en Aziatische steden zijn overbevolkt, kennen enorme krottenwijken en enorme werkloosheid. Ook is er migratie van onderontwikkelde landen naar ontwikkelde landen. In Nederland wonen 15.5 miljoen mensen. Van hen is 30 procent elders geboren, ondermeer in Turkije, Marocco, Kaap Verde, Suriname en Curacao. Op het welvarende Aruba is zelfs 40 procent van de bevolking ergens anders geboren. De komst van migranten uit Colombia, Venezuela, de Dominicaanse Republiek, Haiti en ga zo maar door, is ook een aspect van globalisering.

In Nederland is de verhouding tussen Europese Nederlanders en Islamitische Nederlanders verslechterd sinds de aanslagen van 2001. De populaire Nederlandse politicus Pim Fortuyn werd vermoord omdat hij te fel reageerde op invloed van de islamitische cultuur en bevolking in Nederland. Televisiemaker Theo van Gogh sprak zich vaak beledigend uit over islamitische bewoners van Nederland en hij werd vermoord door een radicale islamitische jongeman. Aruba kent niet zo'n godsdienstige tweedeling. Op Aruba lijkt het erop dat vooral taalverschillen een rol spelen bij de soms gespannen verhoudingen tussen groepen. Jongeren op Aruba groeien op in een multiculturele meertalige samenleving. Het is afwachten hoe zij (jullie!) nu als jongere en later als volwassenen zullen reageren op deze diversiteit.

Opdracht 32: Wie zijn winnaars van globalisering?

Wie zijn verliezers van globalisering?

Armoede

Armoede wordt vaak gemeten aan de hand van een armoedegrens. Deze grens kan per land verschillen, aangezien de ontwikkeling en het prijspeil per land verschillen. Wel is er een wereldwijde armoedegrens, die wordt berekend door de gemiddelde prijs te nemen van alle essentiële goederen die iedere mens nodig heeft. Deze ligt sinds 2008 op 1,25 dollar per dag. Mensen die onder deze armoedegrens leven zijn de armste van de wereld.

Een aantal feiten:

- Elk 6 seconde sterft een kind aan ondervoeding
- 1.4 miljard mensen leven in extreme armoede - meer dan een kwart van de bevolking van ontwikkelingslanden"
- Het aantal arme mensen dat leeft van **minder dan 2 dollar per dag** is nagenoeg hetzelfde gebleven in de periode van 1981 tot 2005, namelijk **2,5 miljard mensen**.
- **De honger in de wereld neemt toe.** De meest recente schattingen van de FAO komen uit op **923 miljoen mensen** die honger lijden .
- Hoge voedselprijzen zijn de belangrijkste oorzaak. De FAO schat dat tussen 2003-05 en 2007 het aantal ondervoede mensen met 75 miljoen is toegenomen.

Het armoedevraagstuk heeft een complex karakter: er is een samenhang tussen het armoedevraagstuk en de migratiestromen (bevolkingsstromen) in de wereld, de mondiale (wereld) milieuproblematiek en mondiale (on)veiligheid.

Bovendien is er sprake van een toenemende kloof tussen rijke en arme landen.

De oorzaken van het armoedevraagstuk hebben een structureel karakter:

Viciieuze cirkels:

Armoede die armoede in stand houdt:

Voorbeeld 1: besparingen gering \Rightarrow weinig investeringen \Rightarrow weinig werkgelegenheid \Rightarrow
laag inkomensniveau \Rightarrow besparingen gering

Voorbeeld 2: weinig productie \Rightarrow veel import \Rightarrow geen geld voor investeringen \Rightarrow
weinig kapitaal \Rightarrow weinig productie

Mogelijke oplossingen

Rechtvaardige wereldhandel is de meest effectieve manier om een einde te maken aan de armoede in de wereld.

Hoge en aanhoudende economische groei in ontwikkelingslanden.

Onderwijs

Verstrekken van mikrokredieten

Millenniumdoelen

De strijd tegen armoede is de kern van het ontwikkelingsproces. Ieder beleid dat zich richt op armoedebestrijding zal uiteindelijk afhangen van de manier waarop het zowel groei als

verdeling beïnvloedt. Een breed scala aan interventies is mogelijk. Het initiëren en implementeren van dergelijke interventies is vaak een grote uitdaging.

Maar.....

Hoewel een andere verdeling in theorie beter kan zijn voor de maatschappij als geheel, kunnen veranderingen in verdelingsbeleid lastig blijken omdat een aantal factoren – vaak politiek van aard – een wisselwerking vertonen die leidt tot behoud van de *status quo*. Ongelijkheid is nauw verbonden met politieke belangen en heersende macht die daarop gedijt.

6.7 Cultuur & media

Meer dan ooit lijkt de opkomst van een 'global culture' waarschijnlijk, nu technologische ontwikkelingen landsgrenzen doen vervagen. Internet, televisie (CNN) en satellieten zorgen voor een constante stroom informatie. En nergens is het percentage mensen met een mobiele telefoon de laatste jaren zo hard gegroeid als in China en Afrika. Nieuwe communicatiemiddelen doorbreken sociale grenzen en creëren wereldburgerschap. Spreken we straks allemaal nog maar Engels? En moeten we bang zijn dat culturele minderheden definitief het onderspit delven?

Wereldwijde massamedia-bedrijven hebben macht over een ontelbaar aantal televisiekanalen, tijdschrift- en krantentitels en radio-zenders. De invloed die deze mediagiganten wereldwijd hebben, is erg groot. Ze promoten de Westerse cultuur, normen en waarden als het hoogst haalbare ideaal, klagen critici, zo dreigt de wereld één eenheidsworst te worden. De wereldburger valt ten prooi aan het Westers consumptiepatroon waar iedereen de juiste jeans en sneakers draagt en diezelfde frisdrank drinkt. Om maar niet te praten over muziek, films en toneel.

Of, zoals Jerry Mander van het Public Media Center in San Francisco het zegt: '...wereldwijde media-bedrijven die Rupert Murdoch, Ted Turner (CNN) en een klein groepje anderen in een positie plaatsen waarin zij hun Westerse beelden en commerciële waarden rechtstreeks kunnen overbrengen in de hersenen van 75 procent van de wereldbevolking.'

Maar Internet en andere nieuwe media van de digitale snelweg bieden ook een platform aan activisten die een tegengeluid willen laten klinken. Activisten die hun land moesten verlaten en in ballingschap leven, zetten hun strijd voort via interactieve fora. Indymedia.org is zo'n ontmoetingsplek voor anders-globalisten, die 'onafhankelijke' informatie zoeken. En tijdens de invasie door de Verenigde Staten in Irak las de hele wereld mee met voor- en tegenstanders die weblogs bijhielden, over de oorlog die op dat moment in hun land woedde.

Opdracht 33: Wat zijn de gevolgen van globalisering in cultureel opzicht voor de arme landen.

6.8 Globalisering en oorlog

Na de tweede wereldoorlog kwam de Verenigde Naties tot stand. De internationale organisatie wilde voorkomen dat er ooit nog een derde – en laatste – wereldoorlog zou uitbreken. In de VN debatteren vrijwel alle erkende landen ter wereld over bijvoorbeeld vraagstukken van economische ontwikkeling, oorlog en vrede. Als het nodig is, stuurt men troepen naar oorlogsgebieden om de vrede te bewaren.

Maar het kapitalisme/ neoliberalisme heeft ook na het ontstaan van de VN voor veel economische verliezers gezorgd, zonder sociaal vangnet, zeggen de anti-globalisten. Straatarme werklozen of zijn ontvankelijker voor de boodschap van een charismatische rebellenleider. Complete onzin, zeggen de tegenstanders. Niemand dwingt mensen om bij McDonald's te eten of een Levi's aan te trekken. Globalisering moet niet worden gezien als een culturele kruistocht; de verspreiding van de westerse democratische waarden is juist de beste manier om extremisme te bestrijden.

Na de aanslag op het World Trade Center op 11 september 2001 kreeg de discussie over internationale stabiliteit een nieuwe lading. Er zou een verband zijn tussen globalisering en de aanslagen door moslim-extremistische organisaties als Al Qaeda. Westers cultuurimperialisme zou de oorzaak zijn van het verzet en de frustratie die jonge terroristen doet opstaan om aanslagen te plegen in New York en Madrid. De ongelijkheid tussen het 'christelijke' rijke westen en de veelal niet christelijke derde wereld heeft ervoor gezorgd dat de wereldgodsdiensten met elkaar in botsing komen. Botsende beschavingen, zegt men wel of: 'the clash of civilizations'. De 'botsende beschavingen' is de theorie van de Amerikaanse politicoloog Samuel Huntington die zegt dat de culturele en religieuze identiteit van mensen de belangrijkste bron van conflict wordt in de periode na de Koude Oorlog.

Praktische opdracht.

